

Διούσας

Φωτοτυπία

Κείμενο Διούσας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 1) **Εισαγωγή**σ. 3
- 2) **Συνοπτική παρουσίαση**σ. 5
- 3) **Στόχοι της Στρατηγικής της Λισσαβώνας**σ. 8
- 4) Δείκτες αξιολόγησης της πορείας υλοποίησης των στόχων.....σ. 11
- 5) Συνοπτική παρουσίαση της Έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών (25 - 26 Μαρτίου 2004).....σ. 12
- 6) Συνοπτική παρουσίαση των συμπερασμάτων του Εαρινού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών (25 - 26 Μαρτίου 2004)σ. 17
- 7) Συνοπτική παρουσίαση των Εκθέσεων του Παγκόσμιου Οικονομικού Forum (World Economic Forum) σχετικά με την αξιολόγηση των πολιτικών και των μεταρρυθμίσεων για την επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας.....σ. 19
- 8) Συνοπτική παρουσίαση των Εκθέσεων του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών (ΣΕΒ) σχετικά με την εφαρμογή της Στρατηγικής της Λισσαβώνας στην Ελλάδασ. 28
- 9) Γνώμες της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ελλάδος (ΟΚΕ) σχετικά με τη Στρατηγική της Λισσαβώναςσ. 36
- 10) Συνοπτική παρουσίαση της Ετήσιας Έκθεσης για την Ανταγωνιστικότητα 2003 του Εθνικού Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξηςσ. 40
- 11) **Η Έκθεση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου υπό τον κ. Wim Kok εν όψει της ενδιάμεσης αναθεώρησης της Στρατηγικής της Λισσαβώνας**.....σ. 43
- 12) **Συμπεράσματα και προτάσεις σχετικά με τις ελληνικές προτεραιότητες**σ. 53

Παραρτήματασ. 59

1. Πίνακες παρουσίασης των διαρθρωτικών δεικτών (πηγή: Eurostat)
2. Πίνακες επιτευγμάτων και ελλείψεων των κρατών μελών με γνώμονα τους στόχους της Λισσαβώνας (πηγή: Eurostat)
3. Εκκρεμείς προτάσεις στην Ατζέντα της Λισσαβώνας για το Μάρτιο του 2005
4. Συγκριτική απεικόνιση των επιδόσεων ευρωπαϊκών κρατών και των ΗΠΑ σχετικά με τους στόχους της Στρατηγικής της Λισσαβώνας (πηγή: World Economic Forum)
5. «Η Αντιμετώπιση της Πρόκλησης», Έκθεση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου προεδρευομένης από τον Wim Kok

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη Στρατηγική της Λισσαβώνας μπορούν να αναζητηθούν, μεταξύ άλλων, στις ιστοσελίδες του Υπουργείου Ανάπτυξης (www.ypan.gr) και του Εθνικού Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης (www.esaa.gr).

Για την παρούσα έκθεση συνεργάστηκαν οι Σύμβουλοι της Ειδικής Γραμματείας για την Ανταγωνιστικότητα κ^α Ευαγγελία Χρυσανθοπούλου και κ^α Κωνσταντίνος Αγγελόπουλος.

1) Εισαγωγή

Η αντιμετώπιση των εξελίξεων και των προκλήσεων στο σύγχρονο και ρευστό οικονομικό περιβάλλον επιβάλλει τη σε βάθος μελέτη των κοινωνικο – οικονομικών θεμάτων, τη σοβαρή και λεπτομερή προσέγγισή τους. Εξ άλλου, μέσα στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία των «συγκοινωνούντων δοχείων», τα σύνορα μεταξύ των κρατών εν πολλοίς καταργούνται. Κάθε εθνική οικονομία αποτελεί πλέον μέρος της παγκόσμιας, η δυνατότητα προστατευτισμού της εγχώριας αγοράς τείνει να εκλείψει και η πορεία της κάθε χώρας εξαρτάται από τα αντανakλαστικά της, τη δυνατότητά της να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της παγκοσμιοποιημένης αγοράς και από τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της σε σχέση με τις άλλες χώρες.

Στις 23 και 24 Μαρτίου 2000, στην πρωτεύουσα της Πορτογαλίας, οι ηγέτες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέφρασαν ρητά την πρόθεσή τους να καταστήσουν την Ευρωπαϊκή Ένωση, μέχρι το 2010, «την πλέον ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία γνώσης παγκοσμίως, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή». Για να διευκολυνθεί η επίτευξη αυτού του στόχου, υιοθετήθηκε η λεγόμενη Στρατηγική της Λισσαβώνας, η οποία περιλαμβάνει κατευθύνσεις οικονομικών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Οι κατευθύνσεις αυτές αποσκοπούν στη δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου, μέσα στον οποίο θα ασκείται ανεμπόδιστη η οικονομική δραστηριότητα και θα ενθαρρύνονται η έρευνα, η καινοτομία και η επιχειρηματικότητα -προϋποθέσεις απαραίτητες για τη μακροχρόνια ανάπτυξη. Ακόμη, θα ενισχύεται η αλληλενέργεια μεταξύ των κρατών σε αυτούς τους τομείς, προκειμένου η ανάπτυξη των κρατών να είναι κατά το δυνατόν ισόρροπη. Σημαντικό στόχο αποτελεί και η διασφάλιση της συνοχής εντός των κρατών μελών, μέσω της ενίσχυσης της απασχόλησης και της εξάλειψης του κοινωνικού αποκλεισμού.

Η προοπτική των στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβώνας είναι μακροπρόθεσμη και για το λόγο αυτό η έμφαση δεν δίνεται μόνο στην ανάπτυξη, αλλά, κυρίως, στη βιωσιμότητά της. Επισημαίνεται η αναγκαιότητα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να υιοθετήσουν υγιείς μακροοικονομικές πολιτικές, προκειμένου να μπορέσουν να επιδιώξουν και μακροπρόθεσμους αναπτυξιακούς στόχους με σημαντικές πιθανότητες επιτυχίας. Τονίζεται, επίσης, η σημασία της προστασίας του, ιδιαίτερα επιβαρημένου σήμερα, φυσικού περιβάλλοντος και η αναγκαιότητα οποιαδήποτε μελλοντική δραστηριότητα να είναι συμβατή με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

Από το 2000 μέχρι σήμερα, είναι αλήθεια ότι έχουν γίνει αρκετά βήματα από μέρους των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την επίτευξη των τεθέντων στόχων. Εν τούτοις, αφ' ενός ο βαθμός επίτευξής τους δεν είναι ο ίδιος για όλες τις χώρες, ενώ παραμένουν ακόμη πολλές αδυναμίες. Η Ελλάδα, ειδικότερα, φαίνεται να έχει σημαντική υστέρηση σχεδόν σε όλους τους τομείς

και -όπως διαφαίνεται από διεθνείς μελέτες, κατέχει μειονεκτική θέση στην κατάταξη των κρατών μελών της Ένωσης με βάση τις επιδόσεις τους σε σχέση με τους στόχους της Στρατηγικής της Λισσαβώνας.

Εύλογες είναι συνεπώς οι ανησυχίες και ο προβληματισμός ως προς τις αιτίες της χαμηλής ανταγωνιστικότητας της χώρας και ως προς τις απαραίτητες ενέργειες, οι οποίες πρέπει να δρομολογηθούν και να πραγματοποιηθούν, προκειμένου να μπορέσει η Ελλάδα να επιβιώσει στο παγκοσμιοποιημένο ανταγωνιστικό περιβάλλον, αλλά και να αποτελέσει οργανικό μέρος της ολότητας που ονομάζεται Ευρωπαϊκή Ένωση. Η διαπίστωση των αιτιών της παρούσας αρνητικής κατάστασης και η χάραξη της μελλοντικής πολιτικής απαιτούν ουσιαστική κατανόηση της Στρατηγικής και των στόχων της και βαθιά γνώση της υφιστάμενης κατάστασης και των περιρρεουσών συνθηκών.

Σκοπός της έκθεσης αυτής είναι να παρουσιαστεί μια συνοπτική εικόνα της πορείας για την υλοποίηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα στην Ελλάδα και, κυρίως, να επισημανθούν οι τομείς στους οποίους η χώρα μας πρέπει να επικεντρώσει τις προσπάθειές της, ώστε να καταστεί δυνατός ο μετασχηματισμός της σε μια ανταγωνιστική οικονομία της γνώσης και των ευκαιριών, της απασχόλησης, της ισόρροπης ανάπτυξης, της κοινωνικής συνοχής και του σεβασμού στο περιβάλλον.

Μετά την παρουσίαση των κυριότερων εκθέσεων διεθνών και εγχωρίων φορέων για το θέμα, η παρούσα μελέτη επικεντρώνεται στην Ελλάδα και προτείνονται οι βασικότεροι άξονες της στρατηγικής, που θεωρείται πως πρέπει να υιοθετήσει η χώρα. Προς την κατεύθυνση αυτή, παρατίθενται και προτάσεις για συγκεκριμένες ενέργειες. Η Ελλάδα καλείται και πρέπει να βελτιώσει την ανταγωνιστική της θέση. Χρειάζεται η πρόοδός μας να είναι ταχεία και μεγαλύτερη από εκείνη των άλλων κρατών μελών. Αμετακίνητος στόχος μας δεν πρέπει να είναι απλώς το να πάμε καλά, αλλά να πάμε καλύτερα από τους άλλους.

Σπύρος Ευσταθόπουλος

Ειδικός Γραμματέας
για την Ανταγωνιστικότητα

2) Συνοπτική Παρουσίαση

Το Μάρτιο του 2000, στη Λισσαβόνα, οι Ευρωπαίοι ηγέτες αποφάσισαν να καταστήσουν την Ευρωπαϊκή Ένωση, μέχρι το 2010, την πιο δυναμική και ανταγωνιστική, βασισμένη στη γνώση οικονομία του κόσμου, ικανή να συνδυάζει την οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή και σεβασμό στο περιβάλλον.

Μερικές εβδομάδες πριν την ενδιάμεση αναθεώρηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας και μερικούς μήνες μετά τη δημοσιοποίηση της Έκθεσης Kok, η εφαρμογή των στόχων της συγκεκριμένης Ατζέντας φαίνεται να αποτελεί την πρώτη προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μετά και από την πρόσφατη μεταβολή της σύνθεσής της.

Παρά την ικανοποιητική επίδοση ορισμένων χωρών, ιδιαίτερα σε κάποιους συγκεκριμένους τομείς, η συνολική ανταπόκριση των κρατών μελών της ΕΕ στην επίτευξη των τεθέντων στόχων υπήρξε ανεπαρκής και αποσπασματική. Αρκετά σημαντικά γεγονότα παγκόσμιας εμβέλειας, από το 2000 και μετά, αλλά και η περιορισμένη συμβολή των κρατών μελών, δεν βοήθησαν στην επίτευξη αυτών των στόχων.

Αυτή η απογοητευτική επίδοση, σύμφωνα και με την Έκθεση Kok, οφείλεται κυρίως:

- στο μεγάλο εύρος της Ατζέντας,
- στον ανεπαρκή συντονισμό των αρμοδίων οργάνων για την εφαρμογή της,
- στις αντιμαχόμενες προτεραιότητες της ίδιας της Ατζέντας και
- στην έλλειψη ισχυρής πολιτικής βούλησης.

Σήμερα, η εφαρμογή της Στρατηγικής της Λισσαβώνας καθίσταται ακόμη πιο επιτακτική, καθώς η οικονομική ανάπτυξη της ΕΕ προχωρεί με χαμηλούς ρυθμούς και οι ανταγωνίστριες χώρες (ΗΠΑ, Κίνα, Ινδία, κ.λπ.) κερδίζουν νέο έδαφος σε τομείς της οικονομίας, όπου παλαιότερα κυριαρχούσε η ΕΕ.

Για να ανακτηθεί το χαμένο έδαφος, απαιτείται ο επανακαθορισμός των στόχων της Στρατηγικής, ιδιαίτερα μετά τη διεύρυνση της Ένωσης, και η επιτάχυνση της εφαρμογής της. Πρέπει να γίνει κοινή πεποίθηση σε όλες τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, αλλά και στους πολίτες τους, ότι η εφαρμογή της Στρατηγικής της Λισσαβώνας είναι η σωστή απάντηση της ΕΕ στον διαρκώς εντεινόμενο παγκόσμιο οικονομικό ανταγωνισμό. Μια απάντηση, όμως, που θα προέλθει μετά από συνεννόηση με τους κοινωνικούς εταίρους και θα έχει ως κύριο στόχο τη διατήρηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου. Όλοι πρέπει να δράσουν προς αυτήν την κατεύθυνση, τόσο τα κράτη μέλη όσο και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ.

Κάθε στοιχείο αυτής της Στρατηγικής είναι απαραίτητο αλλά δύο αποτελούν τον πυρήνα της:

- η οικονομική ανάπτυξη και
- η αύξηση του ποσοστού απασχόλησης, για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Όσον αφορά τη χώρα μας, απαιτείται περισυλλογή και άμεσα βήματα προς την κατεύθυνση της εφαρμογής της Στρατηγικής, αφού η Ελλάδα υπολείπεται κατά πολύ του ευρωπαϊκού μέσου όρου στους πιο σημαντικούς δείκτες επίτευξης των στόχων της.

Η ένταξη στη ζώνη του ευρώ και η μακροοικονομική σταθερότητα που συνεπάγεται αυτή δεν είναι από μόνη της αρκετή να τροφοδοτήσει την οικονομική ανάπτυξη και να συμβάλει στη σύγκλιση της ελληνικής οικονομίας. Εξίσου αδύναμα και αναποτελεσματικά κρίνονται τα συγκεκριμένης διάρκειας έργα υποδομής για την υποστήριξη των Ολυμπιακών Αγώνων. Η Ελλάδα, εκμεταλλευόμενη και το μεταολυμπιακό κεκτημένο της άριστης διοργάνωσης των Αγώνων, πρέπει να θέσει νέες βάσεις ανάπτυξης και νέους στόχους για τα επόμενα χρόνια.

Στα πλαίσια αυτά, μεμονωμένες ενέργειες είναι καταδικασμένες σε αποτυχία. Αντίθετα, απαιτείται μια σειρά αλληλένδετων πρωτοβουλιών και δομικών αλλαγών, οι οποίες θα αποκαλύψουν και θα ενεργοποιήσουν τη δυναμική της ελληνικής οικονομίας. Οι πρωτοβουλίες αυτές πρέπει να αναπτυχθούν στα εξής πεδία πολιτικής:

- την κοινωνία της γνώσης και τον επανασχεδιασμό του εκπαιδευτικού συστήματος,
- την απελευθέρωση των αγορών και την αύξηση του ανταγωνισμού,
- τη βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος,
- τη μεταρρύθμιση της αγοράς εργασίας για την εξασφάλιση κοινωνικής συνοχής,
- την ενίσχυση των επενδύσεων σε Έρευνα και Τεχνολογία και
- την προστασία του περιβάλλοντος.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μετά από πέντε χρόνια εφαρμογής της Στρατηγικής, υπάρχουν κράτη μέλη τα οποία εμφάνισαν πρόοδο, όμως κανένα δεν πέτυχε σε όλους τους τομείς.

Στόχος όλων πρέπει να είναι η ανάπτυξη εθνικών πολιτικών, οι οποίες θα υποστηρίζονται από το κατάλληλο ευρωπαϊκό πλαίσιο πολιτικών. Αποτέλεσμα του καλύτερου συντονισμού θα είναι:

- η μεγαλύτερη συνάφεια και συνέπεια μεταξύ των πολιτικών των κρατών μελών,
- η βελτίωση της διαδικασίας εφαρμογής της Ατζέντας με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και των εθνικών κοινοβουλίων και

- η καλύτερη ενημέρωση των Ευρωπαίων πολιτών για τους στόχους, τις πολιτικές και τα επιτεύγματα.

Για την επίτευξη των στόχων της υψηλής ανάπτυξης, της αυξημένης απασχόλησης και της διατήρησης του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου, απαιτείται κυρίως ισχυρή πολιτική βούληση. Όπως αναφέρει και η Έκθεση ΚοΚ: «Η Ευρώπη έχει χτίσει ένα ξεχωριστό οικονομικό και κοινωνικό πρότυπο, το οποίο συνδυάζει την παραγωγικότητα, την κοινωνική συνοχή και μια αυξανόμενη δέσμευση στην προστασία του περιβάλλοντος. Η Στρατηγική της Λισσαβώνας, στρεφόμενη ξανά προς την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης, προσφέρει μια νέα οριοθέτηση αυτού του προτύπου».

3) Στόχοι της Στρατηγικής της Λισσαβώνας

Όπως διατυπώθηκε από τους Ευρωπαίους ηγέτες, η Στρατηγική της Λισσαβώνας περιλαμβάνει **δέκα βασικές κατευθύνσεις**, οι οποίες κρίνονται ως καθοριστικοί παράγοντες της ανταγωνιστικότητας. Αυτές είναι:

1. Η δημιουργία ενός **ευρωπαϊκού χώρου γνώσεων**, μέσα στον οποίο οι πολίτες και οι επιχειρήσεις θα έχουν φθηνή πρόσβαση σε ένα παγκόσμιο δίκτυο πληροφόρησης και υπηρεσιών. Όλοι αδιακρίτως οι πολίτες θα έχουν την απαραίτητη κατάρτιση, προκειμένου να μπορούν να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που τους παρέχονται από αυτήν την κοινωνία των γνώσεων. Το ηλεκτρονικό εμπόριο και το διαδίκτυο θα χρησιμοποιούνται ευρέως και θα συμβάλλουν στη διεύρυνση των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων, ενώ οι νέες τεχνολογίες θα συμβάλλουν στην αστική και στην περιφερειακή ανάπτυξη, με τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον.

Ως απαραίτητες ενέργειες για την προώθηση του στόχου αυτού κρίνονται οι νομοθετικές ρυθμίσεις σχετικά με τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες και τις τηλεπικοινωνίες, η μείωση του κόστους πρόσβασης στο διαδίκτυο, η εισαγωγή του διαδικτύου στα σχολεία και η σχετική κατάρτιση των εκπαιδευτικών, καθώς και η δυνατότητα ηλεκτρονικής πρόσβασης στις δημόσιες υπηρεσίες.

2. Η ανάπτυξη μιας **ευρωπαϊκής περιοχής έρευνας και καινοτομίας**, ελκυστικής για τους ερευνητές, στην οποία θα υπάρχει ενοποίηση των ερευνητικών δραστηριοτήτων σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο. Απαραίτητες προϋποθέσεις για τη δημιουργία μιας τέτοιας περιοχής είναι η ενθάρρυνση των ερευνητικών δραστηριοτήτων μέσω φορολογικών και άλλων οικονομικών πολιτικών, η δικτύωση των ερευνητικών φορέων και η ενίσχυση της κινητικότητας των ερευνητών, καθώς και η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, σε ευρωπαϊκό επίπεδο –ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.
3. Η δημιουργία ενός **περιβάλλοντος φιλικού για τις νέες και καινοτόμες επιχειρήσεις**, ιδιαίτερα για τις μικρομεσαίες. Το κανονιστικό πλαίσιο πρέπει να ενθαρρύνει την πραγματοποίηση επενδύσεων, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Κρίνεται αναγκαίο να καταβληθούν προσπάθειες για τη μείωση του κόστους λειτουργίας και την άρση των εμποδίων εισόδου των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των μικρομεσαίων, στις αγορές, καθώς και για τη δικτύωση των επιχειρήσεων με φορείς έρευνας και τεχνολογίας.
4. Οικονομικές μεταρρυθμίσεις για την **ολοκλήρωση και την αποτελεσματικότητα της εσωτερικής αγοράς**. Αναγκαίες ενέργειες προς την κατεύθυνση αυτή είναι η άρση των εμποδίων στον τομέα των υπηρεσιών και η επιτάχυνση της απελευθέρωσης των αγορών αερίου, ηλεκτρικής ενέργειας, μεταφορών –συμπεριλαμβανομένων και των

εναέριων- και ταχυδρομικών υπηρεσιών. Επίσης, κρίνεται απαραίτητη η απλοποίηση του θεσμικού πλαισίου, ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων δημόσιων προμηθειών και η έμφαση σε οριζόντιες πολιτικές –όπως αυτές της απασχόλησης, της περιφερειακής ανάπτυξης, της έρευνας, της κατάρτισης και της περιβαλλοντικής προστασίας- αντί της παροχής κρατικών ενισχύσεων, οι οποίες οδηγούν σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

5. Η δημιουργία **αποτελεσματικών και ολοκληρωμένων χρηματοοικονομικών αγορών**, οι οποίες θα διέπονται από διαφάνεια και θα διευκολύνουν την πρόσβαση των επιχειρήσεων, και ιδιαίτερα των μικρομεσαίων, στα αναγκαία κεφάλαια, θα επιτρέπουν τη συμμετοχή όλων των κατηγοριών επενδυτών στην κεφαλαιαγορά, θα εξασφαλίζουν κινητικότητα των κεφαλαίων διεθνώς, καλύτερη διαχείριση των κινδύνων και χρήση νέων χρηματοοικονομικών εργαλείων, όπως τα κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών (venture capital).
6. Η εφαρμογή υγιών **μακροοικονομικών πολιτικών**, οι οποίες θα έχουν ως στόχο την εξασφάλιση της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών, τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας, ιδιαίτερα για τους σχετικά ανειδίκευτους και χαμηλά αμειβόμενους εργαζομένους και την ενθάρρυνση των επενδύσεων, της έρευνας, της ανάπτυξης, της καινοτομίας και της τεχνολογίας.
7. Η έμφαση στην **εκπαίδευση και την κατάρτιση**, για την ανταπόκριση στις νέες συνθήκες της κοινωνίας της γνώσης. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στους νέους, στους άνεργους και στους πολίτες, τα επαγγελματικά προσόντα των οποίων απαξιώνονται με την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών.

Ως απαραίτητες ενέργειες κρίνονται, η αύξηση των επενδύσεων στο «ανθρώπινο κεφάλαιο», η μείωση -στο 50% μέχρι το 2010- του ποσοστού των πολιτών ηλικίας 18 έως 24 ετών, οι οποίοι δεν λαμβάνουν ανώτερη εκπαίδευση, η πρόσβαση όλων των σχολείων στο διαδίκτυο και η εξέλιξη των κέντρων κατάρτισης σε πολύπλευρα κέντρα γνώσης, με συμμετοχή πολλών ομάδων στόχων και δικτύωσή τους με ερευνητικά κέντρα και επιχειρήσεις. Επίσης, είναι αναγκαία η ενθάρρυνση της δια βίου μάθησης και η ενίσχυση της κινητικότητας των μαθητών και των εκπαιδευτικών, τόσο μέσω των προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και μέσω της διεθνούς αναγνώρισης των προσόντων και της δημιουργίας μιας ενιαίας μορφής βιογραφικού σημειώματος, το οποίο θα μπορεί να χρησιμοποιείται κατά βούληση. Γενικά, προτείνεται αναθεώρηση των στόχων των εκπαιδευτικών συστημάτων των κρατών μελών, κατά την οποία θα λαμβάνονται υπόψη οι αναγκαιότητες και οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδυασμό με τις ιδιαιτερότητες του κάθε κράτους.

8. Η δημιουργία **περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας**. Τέθηκε ως στόχος η αύξηση του συντελεστή απασχόλησης από 61% το 2000 σε 70% το 2010 και, ειδικότερα, η αύξηση του συντελεστή της γυναικείας απασχόλησης από 51% το 2000 σε τουλάχιστον 60% το 2010. Αναγκαίες ενέργειες για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι η έμφαση στη δια βίου μάθηση και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων, η ευελιξία στο χρόνο και στις μορφές της εργασίας, η αύξηση της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών και η διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών.
9. Ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων **κοινωνικής πολιτικής**, τα οποία θα πρέπει να εξασφαλίζουν την επαρκή αμοιβή της εργασίας, τη βιωσιμότητά τους υπό το πρίσμα της γήρανσης του πληθυσμού, την ισότητα των φύλων, την ποιότητα των υπηρεσιών υγείας και την εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού. Ουσιαστική ενίσχυση προς αυτήν την κατεύθυνση μπορεί να παρέχει η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και η βοήθεια από πλευράς Κοινότητας.
10. Η ενίσχυση της **κοινωνικής συνοχής** και η εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού, μέσω της καταπολέμησης της φτώχειας και της ανεργίας, της αναβάθμισης των δεξιοτήτων και της ευρείας πρόσβασης στις γνώσεις και στις ευκαιρίες της αγοράς εργασίας. Κρίνεται και σε αυτόν τον τομέα αναγκαία η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και προτείνεται η υιοθέτηση πολιτικών, οι οποίες θα απευθύνονται σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, για παράδειγμα στις μειονότητες, τα παιδιά, τους ηλικιωμένους και στα άτομα με αναπηρίες.

Η Στρατηγική της Λισσαβώνας στηρίζεται σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση των στόχων και επιβάλλει το συντονισμό και την αλληλενέργεια τόσο μεταξύ των δράσεων της Ένωσης και εκείνων των κρατών μελών, όσο και μεταξύ των διαφόρων κατευθύνσεων -οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής.

4) Δείκτες αξιολόγησης της πορείας υλοποίησης των στόχων

Παράλληλα με τη θέσπιση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πρότεινε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την ετήσια αξιολόγηση της επίτευξης των στόχων της Στρατηγικής, με βάση συγκεκριμένους διαρθρωτικούς δείκτες. Στην εαρινή έκθεση του 2001, χρησιμοποιήθηκαν 35 δείκτες, οι οποίοι είχαν εγκριθεί από το Συμβούλιο το 2000 και κάλυπταν τους τομείς της απασχόλησης, της οικονομικής μεταρρύθμισης και της κοινωνικής συνοχής. Οι δείκτες αυτοί αυξήθηκαν, στην εαρινή έκθεση του 2002, σε 42, προκειμένου να καλυφθούν, εκτός των ανωτέρω, και οι τομείς της έρευνας και της καινοτομίας, και του περιβάλλοντος.

Στην εαρινή έκθεση του 2004, οι δείκτες περιορίστηκαν σε 14, προκειμένου να εξασφαλισθεί η περισσότερο συνοπτική παρουσίαση και η καλύτερη εκτίμηση της διαχρονικής πορείας της επίτευξης των στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβώνας. Επιπλέον, αποφασίστηκε αυτοί οι δείκτες να παραμείνουν σταθεροί για τρία χρόνια. Αναλυτικά, οι διαρθρωτικοί δείκτες περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

1. το κατά κεφαλήν ΑΕΠ,
2. την παραγωγικότητα της εργασίας,
3. το ποσοστό απασχόλησης (με διάκριση ανά φύλο),
4. το ποσοστό απασχόλησης των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων (με διάκριση ανά φύλο),
5. το επίπεδο μόρφωσης (ατόμων ηλικίας 20 έως 24 ετών-με διάκριση ανά φύλο),
6. τις δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη,
7. τα σχετικά επίπεδα τιμών,
8. τις πραγματοποιούμενες επενδύσεις,
9. το ποσοστό των πολιτών στα όρια της φτώχειας (με διάκριση ανά φύλο),
10. το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων (με διάκριση ανά φύλο),
11. το εύρος των ποσοστών απασχόλησης ανά περιφέρεια (με διάκριση ανά φύλο),
12. τις εκπομπές αερίων υπευθύνων για το φαινόμενο του θερμοκηπίου,
13. την ενεργειακή ένταση της οικονομίας και
14. τον όγκο των μεταφερόμενων εμπορευμάτων.

5) Συνοπτική Παρουσίαση της Έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο Εαρινό Συμβούλιο των Βρυξελλών (25 – 26 Μαρτίου 2004)

Στην έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (20 Φεβρουαρίου 2004) στο Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (25 – 26 Μαρτίου 2004), πραγματοποιείται απολογισμός της προόδου που επιτελέστηκε σε σχέση με τους στόχους της Στρατηγικής της Λισσαβώνας από το έτος 2000 και μετά. Επισημαίνεται πως έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος σε ορισμένους τομείς, ωστόσο παραμένουν πολλά προβλήματα, τα οποία παρεμποδίζουν την ολοκληρωμένη εφαρμογή της στρατηγικής και την ισχυρή ανάπτυξη. Για το λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει τους ακόλουθους **τομείς προτεραιότητας για το 2004:**

1. Τη βελτίωση των **επενδύσεων στα δίκτυα και τη γνώση**, δίνοντας μεγαλύτερη προτεραιότητα στο επίπεδο και την ποιότητα των επενδύσεων στην έρευνα, την εκπαίδευση και την κατάρτιση.
2. Την ενίσχυση της **ανταγωνιστικότητας** των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, μέσω της βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου, ιδίως στο βιομηχανικό τομέα, και της έγκρισης των προτάσεων για τις υπηρεσίες και τις περιβαλλοντικές τεχνολογίες.
3. Την προώθηση της **παράτασης του επαγγελματικού βίου**, μέσω της παροχής κινήτρων στους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας για να παραμένουν στην αγορά εργασίας, της προώθησης της δια βίου μάθησης και της οργάνωσης της εργασίας και του εκσυγχρονισμού των συστημάτων πρόληψης και υγειονομικής περίθαλψης.

Παράλληλα, στην Έκθεση επισημαίνονται οι εξής **θετικές εξελίξεις:**

- Από το έτος 2000 και μετά, δημιουργήθηκε **σημαντικός αριθμός θέσεων εργασίας**, αυξήθηκε ο συντελεστής απασχόλησης και υποχώρησε αισθητά η μακροχρόνια ανεργία στην Ευρώπη. Επίσης, η απασχόληση παρουσίασε ικανοποιητική ανθεκτικότητα στην επιβράδυνση της ανάπτυξης.
- Πολλές αγορές, όπως αυτές των τηλεπικοινωνιών, των σιδηροδρομικών μεταφορών εμπορευμάτων, των ταχυδρομικών υπηρεσιών, του ηλεκτρικού ρεύματος και του φυσικού αερίου, **ανοίχθηκαν πλήρως ή εν μέρει στον ανταγωνισμό.**
- Έχουν γίνει σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση της δημιουργίας της οικονομίας της γνώσης, καθώς παρατηρείται **ισχυρή διείσδυση του διαδικτύου** στο 93% των σχολείων, αλλά και στις επιχειρήσεις, στους φορείς δημόσιας διοίκησης και στα νοικοκυριά, καθώς και προοδευτική δημιουργία του **ευρωπαϊκού χώρου έρευνας.**

- Το ζήτημα της **βιώσιμης ανάπτυξης** έχει αρχίσει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη, καθώς πολλά κράτη μέλη πραγματοποιούν μεταρρυθμίσεις στα συνταξιοδοτικά τους προγράμματα, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τη γήρανση του πληθυσμού, ενώ και σε επίπεδο Κοινότητας λαμβάνεται συνεχώς μεγαλύτερη μέριμνα για την προστασία του περιβάλλοντος.
- Μέσα στα τέσσερα πρώτα έτη εκδόθηκαν περίπου **100 Κανονισμοί, Οδηγίες και Προγράμματα** –διαφορετικής εμβέλειας- σε σχέση με τους στόχους της Στρατηγικής της Λισσαβώνας.

Ωστόσο, παραμένουν ακόμη **πολλά προβλήματα**, ως σημαντικότερα των οποίων επισημαίνονται:

- Η ανάγκη **διατήρησης υγιών δημόσιων οικονομικών**, μέσω της διατήρησης ενός σταθερού μακροοικονομικού πλαισίου, φορολογικών πολιτικών εναρμονισμένων με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης και μεταρρυθμίσεων των συνταξιοδοτικών συστημάτων και των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης.
- Η υπερβολικά **μικρή συμβολή της απασχόλησης και της παραγωγικότητας** στην ανάπτυξη. Προβλέπεται πως το 2004 θα δημιουργηθούν πολύ λίγες θέσεις εργασίας και το ποσοστό ανεργίας θα εξακολουθήσει να αυξάνει ελαφρώς, φθάνοντας το 8,2% (9,1% στην ευρωζώνη). Ωστόσο, ο στόχος του 70% που έχει τεθεί σε σχέση με το ποσοστό απασχόλησης για το 2010 δεν κρίνεται ανέφικτος, αλλά προϋποθέτει πως τα ποσοστά απασχόλησης που θα επιτευχθούν μετά το 2005 θα είναι εξίσου υψηλά με εκείνα του τέλους της δεκαετίας του 1990. Η παρούσα κατάσταση οφείλεται κυρίως στην ύπαρξη *διαρθρωτικών εμποδίων στις αγορές εργασίας και την πολύ μικρή συμμετοχή των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας*. Τα στοιχεία που αναφέρονται στο ποσοστό απασχόλησης των γυναικών είναι περισσότερο ενθαρρυντικά και ο στόχος του 60% -ποσοστό απασχόλησης- για το 2010 εξακολουθεί να είναι ρεαλιστικός. Ωστόσο, *δεν υπάρχει ισότητα των φύλων* στην αγορά εργασίας και οι γυναίκες εξακολουθούν να είναι περισσότερο ευάλωτες στην ανεργία και τη μη συμμετοχή στην αγορά εργασίας.

Ως προς την *παραγωγικότητα της εργασίας*, το ποσοστό της αύξησής της στην Ευρώπη μειώνεται από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και μετά και είναι ιδιαίτερα χαμηλό σήμερα (0,5% - 1%). Το χαμηλό αυτό ποσοστό οφείλεται κυρίως στη *χαμηλή συμβολή των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας και στην ανεπάρκεια των επενδύσεων*. Η ελλιπής διάδοση των συγκεκριμένων τεχνολογιών, η οποία παρατηρείται κυρίως σε ορισμένους τομείς των υπηρεσιών –στο χρηματοπιστωτικό τομέα και στους τομείς του χονδρικού και του λιανικού εμπορίου- και σε συγκεκριμένους βιομηχανικούς τομείς,

οφείλεται στην απουσία επενδύσεων στις τεχνολογίες αυτές και στην έλλειψη συνοδευτικών μέτρων για τις σχετικές οργανωτικές μεταρρυθμίσεις στις επιχειρήσεις. Ως προς την ανεπάρκεια των επενδύσεων, αυτή αναφέρεται στις επενδύσεις τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα, η σημασία των οποίων ως ποσοστό του ΑΕγχΠ μειώνεται συνεχώς. Για το λόγο αυτό, υιοθετήθηκε η ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για την ανάπτυξη και το Πρόγραμμα Ταχείας Έναρξης¹, προκειμένου να ενισχυθούν οι επενδύσεις στους τομείς των υποδομών και της γνώσης.

Τα μέτρα που έχουν υιοθετηθεί μέχρι στιγμής για την αύξηση των επενδύσεων στην έρευνα και στη βελτίωση του ερευνητικού περιβάλλοντος δεν υπήρξαν αποτελεσματικά και ο στόχος που έχει τεθεί για τις *δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη* στην Ένωση το 2010 (3% του ΑΕγχΠ) δεν φαίνεται εφικτός. Επιπλέον, ο ευρωπαϊκός χώρος έρευνας δεν έχει αναπτυχθεί πλήρως, παρατηρείται έλλειψη ερευνητών και οι επενδύσεις, τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα, στο ανθρώπινο κεφάλαιο είναι ανεπαρκείς.

- **Η απογοητευτική δυναμική της εσωτερικής αγοράς.** Ο ρυθμός ενοποίησης των αγορών προϊόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσιάζει επιβράδυνση, λόγω της στασιμότητας του διασυνοριακού μεταποιητικού εμπορίου, της μη σύγκλισης των τιμών στην Ένωση, του χαμηλού επιπέδου των διασυνοριακών επενδύσεων, των τεχνικών εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και της έλλειψης εμπιστοσύνης των καταναλωτών στις διασυνοριακές και τις ηλεκτρονικές συναλλαγές. Αντίστοιχος κατακερματισμός παρατηρείται και στον τομέα των υπηρεσιών, και ιδίως στους υπο-τομείς της διανομής και των λιανικών πωλήσεων, λόγω, κυρίως, των θεσμικών περιορισμών που υπάρχουν.

Επιπλέον, δεν έχει πραγματοποιηθεί το άνοιγμα των αγορών στις βιομηχανίες δικτύου -όπως, για παράδειγμα, στους τομείς των τηλεπικοινωνιών και της ηλεκτρικής ενέργειας- πολλά μέτρα δεν εφαρμόζονται λόγω έλλειψης πολιτικής βούλησης -κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων, έννομη προστασία δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, ενοποιημένη, κοινή φορολογική βάση για τα κέρδη των εταιριών- ενώ το ποσοστό της μεταφοράς των Οδηγιών που συνδέονται με την εσωτερική αγορά στη νομοθεσία των κρατών – μελών έχει μειωθεί κατά τους τελευταίους μήνες.

¹ Το Πρόγραμμα Ταχείας Έναρξης περιλαμβάνει 54 «έτοιμα για εκκίνηση» διασυνοριακά επενδυτικά σχέδια, τα οποία επελέγησαν σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και αφορούν στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας, των κινητών επικοινωνιακών δικτύων υψηλής ταχύτητας, της Έρευνας και Ανάπτυξης και της καινοτομίας. Στόχος του είναι να επιταχυνθεί η υλοποίηση των επενδυτικών σχεδίων προτεραιότητας που παρουσιάζουν ευρωπαϊκό ενδιαφέρον.

Ωστόσο, πρέπει να επισημανθούν κάποιες **θετικές εξελίξεις σε σχέση με την εσωτερική αγορά**, όπως:

(α) το σχέδιο δράσης για τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, το οποίο βρίσκεται στην τελική ευθεία,

(β) η πραγματοποιηθείσα φορολογική μεταρρύθμιση, προς την κατεύθυνση της εξάλειψης των φορολογικών στρεβλώσεων,

(γ) η σύναψη συμφωνιών για τη «βελτίωση της νομοθεσίας», που αποσκοπεί στο να γίνει το κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο πιο αποτελεσματικό, ευέλικτο και απλό,

(δ) η προσπάθεια διατήρησης μιας στιβαρής πολιτικής ισχυρού ανταγωνισμού, με μείωση των κρατικών ενισχύσεων και επαναπροσανατολισμό προς οριζόντιους στόχους.

• **Η περιορισμένη προοπτική για βιώσιμη ανάπτυξη.** Αυτή οφείλεται:

(α) στην αύξηση του *κινδύνου της φτώχειας* σε πολλά κράτη μέλη, κυρίως λόγω της αύξησης της ανεργίας και της μη βιωσιμότητας των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και των συντάξεων,

(β) στις χαμηλές επιδόσεις των κρατών μελών στον *περιβαλλοντικό τομέα*. Συγκεκριμένα, μόνο πέντε χώρες –οι οποίες όμως αντιπροσωπεύουν πάνω από το 50% των συνολικών εκπομπών ρύπων στην Ευρωπαϊκή Ένωση- βρίσκονται σε καλό δρόμο για την τήρηση των στόχων του Πρωτοκόλλου του Κυότο. Η συνολική κατανάλωση ενέργειας αυξάνεται, παρά το γεγονός ότι τα περισσότερα κράτη μείωσαν ή διατήρησαν την ενεργειακή ένταση της οικονομίας τους. Επίσης, δεν υπάρχουν ενδείξεις αποσύνδεσης μεταξύ της αύξησης του ΑΕγχΠ και των αυξήσεων του όγκου μεταφορών, ενώ το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας παραμένει τόσο χαμηλό, ώστε οι στόχοι που έχουν τεθεί για το 2010 δε φαίνονται εφικτοί,

(γ) στην περιορισμένη εφαρμογή της στρατηγικής της *βιώσιμης ανάπτυξης* από τα κράτη μέλη και στις σημαντικές διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ τους σε αυτόν τον τομέα.

Πραγματοποιώντας **συγκριτική ανάλυση** της κατάστασης **ανά κράτος μέλος** –με βάση τους διαρθρωτικούς δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν για τη σύνταξη της Έκθεσης- παρατηρεί κανείς διαφορές μεταξύ των κρατών, τα οποία έχουν επιτύχει ως τώρα σχετικά καλύτερες επιδόσεις (Δανία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο) και αυτών που παρουσιάζουν σχετικά χαμηλές επιδόσεις (Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία και Πορτογαλία). Αν ληφθεί υπόψη όχι η υπάρχουσα κατάσταση, αλλά η

πρόοδος, την οποία πραγματοποίησαν τα κράτη μέλη, ικανοποιητική χαρακτηρίζεται εκείνη του Βελγίου, της Γαλλίας και της Ελλάδας, και μάλλον απογοητευτική εκείνη της Γερμανίας, του Λουξεμβούργου, της Αυστρίας και της Πορτογαλίας.

Αναλυτικά, οι επιδόσεις της κάθε χώρας σε σχέση με τους συμφωνημένους δείκτες παρουσιάζονται στους πίνακες στο συνημμένο παράρτημα.

6) Συνοπτική Παρουσίαση των Συμπερασμάτων του Εαρινού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών (25 - 26 Μαρτίου 2004)

Στα συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών (25 - 26 Μαρτίου 2004) επισημαίνεται η απαράδεκτα μεγάλη υστέρηση στη μεταφορά των συμφωνημένων μέτρων στην εθνική νομοθεσία και η ανάγκη ολοκλήρωσης του νομοθετικού έργου που απορρέει από την Ατζέντα της Λισσαβώνας. Επίσης, διατυπώνεται η άποψη πως τα **σπουδαιότερα ζητήματα**, στα οποία θα έπρεπε να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση κατά το 2004 είναι δύο: **η αειφόρος ανάπτυξη και η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.**

A) Αειφόρος Ανάπτυξη

Σε σχέση με την **αειφόρο ανάπτυξη**, και προκειμένου να μπορέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση να αξιοποιήσει πλήρως τις δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξής της, συστήνονται:

- η υιοθέτηση **υγιών μακροοικονομικών πολιτικών** και, ειδικότερα, η διατήρηση υγιών δημοσιονομικών θέσεων, σύμφωνα με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, η προσπάθεια για σταθερότητα των τιμών και η ενίσχυση των μεταρρυθμίσεων στους τομείς της απασχόλησης, της υγείας και των συντάξεων,
- η ενίσχυση της **ανταγωνιστικότητας** και της **καινοτομίας** και η προώθηση του **επιχειρηματικού πνεύματος**, μέσω:

(α) της *ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς*, ιδιαίτερα στους τομείς των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, των υπηρεσιών –και ιδίως των χρηματοοικονομικών- και των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας,

(β) της δημιουργίας *καλύτερου ρυθμιστικού πλαισίου*, με την υιοθέτηση καλύτερων κανονιστικών ρυθμίσεων σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο,

(γ) της ενίσχυσης της *Έρευνας και της Ανάπτυξης*, με την ενθάρρυνση των ιδιωτικών και των δημοσίων επενδύσεων σε αυτό τον τομέα, την ενίσχυση της αλληλενέργειας μεταξύ των ερευνητικών φορέων και των επιχειρήσεων, την έμφαση στην κατάρτιση, τη διατήρηση και την κινητικότητα των ερευνητών στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την προώθηση της επιστημονικής αριστείας και την προώθηση των νέων τεχνολογιών,

(δ) της προώθησης *αποτελεσματικών θεσμικών ρυθμίσεων*, στις οποίες εντάσσεται και η λειτουργία του Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας,

- η έμφαση στην **κοινωνική συνοχή** και ιδιαίτερα στην εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας, στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας –ιδιαίτερα των συστημάτων συντάξεων και υγείας- και στην προώθηση της ισότητας των δυο φύλων,
- η έμφαση στην **περιβαλλοντικά βιώσιμη οικονομική μεγέθυνση**, μέσω της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης, της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της απαρέγκλιτης τήρησης του Πρωτοκόλλου του Κυότο και της προώθησης της χρήσης περιβαλλοντικών τεχνολογιών.

B) Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας

Η **δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας** κρίνεται ως το πιο επείγον ζήτημα που θα έπρεπε να αντιμετωπισθεί κατά το 2004, καθώς συνδέεται άμεσα, τόσο με την οικονομική μεγέθυνση όσο και με την κοινωνική συνοχή. Έτσι, επισημαίνονται στα κράτη μέλη τέσσερις προκλήσεις, οι οποίες πρέπει να αντιμετωπιστούν:

- η **προσαρμοστικότητα** της απασχόλησης, με την έννοια της μείωσης του μη μισθολογικού κόστους της εργασίας, της καλύτερης αντιστοιχίας του μισθού προς την παραγωγικότητα και της προώθησης των ευέλικτων μορφών εργασίας, με την ταυτόχρονη επιδίωξη ασφάλειας για τους εργαζομένους,
- η **προσέλκυση περισσότερων ατόμων στην αγορά εργασίας**, η οποία μπορεί να επιτευχθεί μέσω της αλληλενέργειας των φόρων και των παροχών, ώστε να είναι οικονομικά συμφέρον για τους πολίτες να εργαστούν, και της δημιουργίας συγκεκριμένων στρατηγικών, προκειμένου να αυξηθεί η απασχόληση των γυναικών και των μεγαλύτερων σε ηλικία εργαζομένων,
- η βελτίωση της **ποιότητας της απασχόλησης**,
- η ενθάρρυνση των **επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο**.

Επίσης, τονίζεται η σημασία της δημιουργίας ενιαίας αγοράς εργασίας και της επίσπευσης εφαρμογής των μέτρων που θα διευκολύνουν την αναγνώριση προσόντων σε ολόκληρη την Ένωση.

7) Συνοπτική Παρουσίαση των Εκθέσεων του Παγκόσμιου Οικονομικού Forum (World Economic Forum) σχετικά με την αξιολόγηση των πολιτικών και των μεταρρυθμίσεων για την επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας

Το Παγκόσμιο Οικονομικό Forum, στην *Παγκόσμια Έκθεση για την Ανταγωνιστικότητα*, έχει συμπεριλάβει τα τελευταία χρόνια και ερωτήματα σχετικά με τη Στρατηγική της Λισσαβώνας και την επίτευξη ή μη των στόχων της από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά συνδυάζονται με στατιστικά στοιχεία και αποτιμάται η απόδοση κάθε κράτους σε σχέση με τους στόχους της Λισσαβώνας. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στις ετήσιες Εκθέσεις που εκδίδονται, με τίτλο *"The Lisbon Review"*. Η βαθμολόγηση των επιδόσεων των κρατών μελών γίνεται με τη χρήση μιας κλίμακας από το ένα ως το επτά.

Εκτός από την παρουσίαση της επίδοσης κάθε κράτους, χρησιμοποιούνται και παρόμοια δεδομένα από ορισμένα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ², για τις απαραίτητες ποιοτικές συγκρίσεις. Επίσης, εξετάζεται μεμονωμένα και η επίδοση των ΗΠΑ. Τέλος, παρουσιάζεται η εικόνα των νέων μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και υπό ένταξη χωρών όπως η Βουλγαρία, η Ρουμανία και η Τουρκία.

Και οι δυο εκθέσεις που έχουν δημοσιοποιηθεί συγκρίνουν τις επιδόσεις των χωρών στις παρακάτω οκτώ διαφορετικές κατευθύνσεις, οι οποίες αντιστοιχούν σε ισάριθμους στόχους της Στρατηγικής της Λισσαβώνας:

1. Κοινωνία της Πληροφορίας,
2. Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη,
3. Απελευθέρωση της Αγοράς:
 - 3.1. Ενιαία Αγορά,
 - 3.2. Κρατικές Ενισχύσεις,
4. Δίκτυα:
 - 4.1. Επικοινωνίες,
 - 4.2. Υποδομές και Μεταφορές,
5. Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες,
6. Επιχειρηματικό περιβάλλον:
 - 6.1. Συνθήκες ίδρυσης επιχειρήσεων,
 - 6.2. Ρυθμιστικά εμπόδια,
7. Κοινωνική συνοχή:
 - 7.1. Δια βίου εκπαίδευση,
 - 7.2. Εκσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας,
8. Αειφόρος ανάπτυξη:
 - 8.1. Περιβάλλον,
 - 8.2. Κλιματικές αλλαγές.

² ΟΟΣΑ* = Δείγμα μη ευρωπαϊκών κρατών του ΟΟΣΑ

Η πρώτη έκθεση, που αφορούσε τα έτη **2002 και 2003**, κατέληξε στα παρακάτω βασικά συμπεράσματα:

- Η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατατάσσεται χαμηλότερα σε σχεδόν όλες (εκτός από αυτήν της κοινωνικής συνοχής) τις κατευθύνσεις των στόχων της Λισσαβώνας, τόσο συγκρινόμενη με τις ΗΠΑ, όσο και με τις άλλες χώρες του ΟΟΣΑ*.
- Κάποιες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκονται στην κατάταξη κοντά στις ΗΠΑ σε συγκεκριμένους τομείς, όμως οι καλύτερες χώρες είναι διαφορετικές σε κάθε κατηγορία. Μόνο η Φινλανδία εξαιρείται από αυτόν τον κανόνα και καταλαμβάνει μια από τις πρώτες θέσεις σχεδόν σε όλους τους τομείς. Αντίθετα, οι χώρες με τις χαμηλότερες επιδόσεις είναι οι ίδιες σε όλες τις κατηγορίες (Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία και Πορτογαλία). Έτσι, ενώ η καλή απόδοση φαίνεται να είναι «θέμα τομέα», η κακή απόδοση είναι «θέμα χώρας».
- Δεν υπάρχει κοινό ευρωπαϊκό πρότυπο οικονομικής πολιτικής. Μόνιμη αδυναμία των ευρωπαϊκών οικονομιών σε σύγκριση με εκείνη των ΗΠΑ είναι το επιχειρηματικό περιβάλλον.
- Ο μέσος όρος της επίδοσης των νέων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι σημαντικά χαμηλότερος από αυτόν των προηγούμενων 15. Παρά ταύτα, η επίδοση των τριών καλύτερων νέων κρατών μελών είναι η ίδια ή και καλύτερη από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο σε κάποιους τομείς. Γενικά, οι νεοενταχθείσες χώρες με τις καλύτερες επιδόσεις είναι: η Εσθονία, η Τσεχία, η Σλοβενία και η Ουγγαρία.

Συγκρίνοντας τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις ΗΠΑ, προκύπτουν τα κάτωθι αποτελέσματα ανά κατηγορία:

	<i>Οι 3 καλύτερες χώρες της ΕΕ</i>	<i>Οι 4 χειρότερες χώρες της ΕΕ</i>	<i>Η.Π.Α</i>	<i>Σχέση μ.ο.ΕΕ με ΗΠΑ</i>	<i>Σχέση 3 καλύτερων χωρών της ΕΕ με ΗΠΑ</i>	<i>Σχέση 4 χειρότερων χωρών της ΕΕ με ΗΠΑ</i>
Κοινωνία της Πληροφορίας	Φινλανδία, Σουηδία, Μ. Βρετανία	Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Ιρλανδία	5,94	-0,52	0,09	-1,04
Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	Φινλανδία, Γερμανία, Σουηδία	Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία	5,99	-0,84	-0,37	-1,57
Απελευθέρωση της Αγοράς			5,06	-0,28	0,34	-0,77
-Ενιαία Αγορά	-Σουηδία, Μ. Βρετανία, Φινλανδία	-Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία	5,53	-0,36	0,13	-0,93
-Κρατικές Ενισχύσεις	-Φινλανδία, Μ. Βρετανία, Ιρλανδία	-Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Γαλλία	4,58	-0,19	0,54	-0,6
Δίκτυα			6,17	-0,87	0,16	-1,37
-Επικοινωνίες	-Φινλανδία, Μ. Βρετανία, Σουηδία	-Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Ισπανία	6,12	-0,81	0,04	-0,97
-Υποδομές και Μεταφορές	-Γερμανία, Φινλανδία, Δανία	-Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Ισπανία	6,22	-0,92	0,27	-1,76
Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	Μ. Βρετανία, Φινλανδία, Δανία	Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Βέλγιο	5,75	-0,62	-0,01	-1,05
Επιχειρηματικό περιβάλλον			4,4	-0,92	-0,05	-1,37
-Συνθήκες ίδρυσης επιχειρήσεων	-Φινλανδία, Μ. Βρετανία, Ιρλανδία	-Ελλάδα, Ιταλία, Γαλλία, Ισπανία	5,48	-1,28	-0,43	-1,87
-Ρυθμιστικά εμπόδια	-Φινλανδία, Μ. Βρετανία, Ιρλανδία	- Ιταλία, Ελλάδα, Γαλλία, Βέλγιο	3,31	-0,55	0,34	-0,87
Κοινωνική συνοχή			4,75	0,1	1,31	-0,91
-Δια βίου εκπαίδευση	-Ολλανδία, Φινλανδία, Βέλγιο	-Ελλάδα, Πορτογαλία, Ιταλία, Ισπανία	5,76	-0,6	0,14	-1,21
-Εκσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας	-Βέλγιο, Δανία, Φινλανδία	-Ιρλανδία, Ελλάδα, Πορτογαλία, Μ. Βρετανία	3,73	0,8	2,48	-0,61
Αειφόρος ανάπτυξη			5,72	-0,27	0,37	-1,20
-Περιβάλλον	-Φινλανδία, Ολλανδία, Γερμανία	-Ελλάδα, Ιταλία, Ιρλανδία, Ισπανία	4,8	0,02	0,73	-0,65
-Κλιματικές αλλαγές	-Φινλανδία, Γερμανία, Ολλανδία	-Ελλάδα, Ισπανία, Ιρλανδία, Ιταλία	6,63	-0,55	0	-1,75

Σημείωση: η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο

Σύγκριση των επιδόσεων των ευρωπαϊκών χωρών με τις μη ευρωπαϊκές χώρες του ΟΟΣΑ* :

	<i>Μ.Ο. χωρών ΟΟΣΑ*</i>	<i>Σχέση χωρών της ΕΕ με χώρες ΟΟΣΑ*</i>	<i>Σχέση τριών καλύτερων χωρών της ΕΕ με χώρες ΟΟΣΑ*</i>
Κοινωνία της Πληροφορίας	5,8	-0,38	0,22
Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	5,14	-0,07	0,4
Απελευθέρωση της Αγοράς	4,96	-0,18	0,44
-Ενιαία Αγορά	5,15	0,02	0,51
-Κρατικές Ενισχύσεις	4,76	-0,37	0,36
Δίκτυα	5,93	-0,64	0,39
-Επικοινωνίες	5,77	-0,47	0,38
-Υποδομές και Μεταφορές	6,09	-0,8	0,4
Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	5,42	-0,29	0,33
Επιχειρηματικό περιβάλλον	4	-0,52	0,35
-Συνθήκες ίδρυσης επιχειρήσεων	4,65	-0,45	0,4
-Ρυθμιστικά εμπόδια	3,35	-0,59	0,3
Κοινωνική συνοχή	5,31	-0,46	0,57
-Δια βίου εκπαίδευση	5,38	-0,22	0,52
-Εκσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας	5,23	-0,70	0,62
Αειφόρος ανάπτυξη	5,79	-0,29	0,26
-Περιβάλλον	5,32	-0,40	0,22
-Κλιματικές αλλαγές	6,26	-0,18	0,3

Κατάταξη ευρωπαϊκών κρατών ανά τομέα:

	Κοινωνία της Πληροφορίας	Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	Απελευθέρωση της Αγοράς	Δίκτυα	Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	Επιχειρηματικό περιβάλλον	Κοινωνική συνοχή	Αειφόρος ανάπτυξη	Μέσος Όρος
Φινλανδία	1	1	1	1	2	1	3	1	1,4
Σουηδία	2	3	6	3	5	6	7	4	4,5
Δανία	4	9	5	4	3	5	4	3	4,6
Μ. Βρετανία	3	4	2	9	1	2	10	6	4,6
Ολλανδία	7	8	3	6	4	4	1	8	5,1
Γερμανία	6	2	9	2	8	11	9	2	6,1
Αυστρία	5	7	4	8	9	8	5	5	6,4
Βέλγιο	9	5	7	5	7	10	2	7	6,5
Γαλλία	10	6	11	7	10	12	6	9	8,9
Ιρλανδία	11	10	8	13	6	3	12	13	9,5
Πορτογαλία	8	12	10	10	11	7	13	10	10,1
Ισπανία	12	11	12	11	12	9	8	12	10,9
Ιταλία	13	13	13	12	13	13	11	11	12,4
Ελλάδα	14	14	14	14	14	14	14	14	14

Σημείωση: στους παραπάνω πίνακες η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο

Ανταγωνιστικότητα των χωρών της διεύρυνσης:

	<i>Οι 3 καλύτερες χώρες</i>	<i>Μ.Ο. χωρών διεύρυνσης σε σχέση με ΕΕ</i>	<i>Σχέση 3 καλύτερων χωρών διεύρυνσης με ΕΕ</i>
Κοινωνία της Πληροφορίας	Εσθονία, Ουγγαρία, Τσεχία	-0,91	0,09
Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	Τσεχία, Σλοβενία, Ουγγαρία	-1,27	-0,64
Απελευθέρωση της Αγοράς		-1,27	-0,56
-Ενιαία Αγορά	-Σλοβενία, Ουγγαρία, Εσθονία	-1,35	-0,80
-Κρατικές Ενισχύσεις	-Σλοβενία, Ουγγαρία, Εσθονία	-1,19	-0,32
Δίκτυα		-0,81	-0,01
-Επικοινωνίες	-Εσθονία, Τσεχία, Ουγγαρία	-0,52	0,37
-Υποδομές και Μεταφορές	-Σλοβενία, Τσεχία, Εσθονία	-1,09	-0,38
Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	Εσθονία, Σλοβενία, Ουγγαρία	-1,84	-0,44
Επιχειρηματικό περιβάλλον		-0,44	0,22
-Συνθήκες ίδρυσης επιχειρήσεων	- Εσθονία, Σλοβενία, Ουγγαρία	-0,83	-0,11
-Ρυθμιστικά εμπόδια	- Εσθονία, Ουγγαρία, Σλοβενία	-0,05	0,55
Κοινωνική συνοχή		-1,04	0,06
-Δια βίου εκπαίδευση	-Τσεχία, Ουγγαρία, Σλοβακία	-0,75	-0,13
-Εκσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας	-Τσεχία, Σλοβενία, Σλοβακία	-1,33	0,25
Αειφόρος ανάπτυξη		-1,28	-0,56
-Περιβάλλον	-Σλοβενία, Τσεχία, Εσθονία	-0,85	-0,36
-Κλιματικές αλλαγές	-Τσεχία, Σλοβενία, Ουγγαρία	-1,70	-0,76

Σημείωση: η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο

Στην έκθεση για το **2004** χρησιμοποιούνται οι ίδιες ακριβώς κατηγορίες αξιολόγησης των στόχων της Λισσαβώνας και τα συμπεράσματά της συμπίπτουν με εκείνα της προηγούμενης χρονιάς.

Τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσιάζουν μια μικτή εικόνα σχετικά με την εκπλήρωση των στόχων της Λισσαβώνας. Τα σκανδιναβικά κράτη έχουν πολύ καλή επίδοση σε όλους σχεδόν τους τομείς, ενώ τα κράτη της Νότιας Ευρώπης έχουν πολύ φτωχή επίδοση.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση υπολείπεται σε σύγκριση με τις ΗΠΑ στις επτά από τις οκτώ κατευθύνσεις, συμπεριλαμβανομένης αυτής της κοινωνικής συνοχής. Μόνο στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης η Ευρωπαϊκή Ένωση υπερτερεί των ΗΠΑ.

Αντιθέτως, οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπερτερούν σε όλους τους τομείς συγκρινόμενες με το μέσο όρο των μη ευρωπαϊκών χωρών του ΟΟΣΑ*. Οι διαφορές, ωστόσο, που εμφανίζονται είναι πολύ μικρές και σαφώς μικρότερες από τις διαφορές που παρουσιάζουν οι επιδόσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σύγκριση με αυτές των ΗΠΑ.

Όσον αφορά στα νέα κράτη μέλη, αν και ο μέσος όρος τους είναι χαμηλότερος του ευρωπαϊκού μέσου όρου, είναι χαρακτηριστικό ότι ο μέσος όρος των τριών καλύτερων χωρών της διεύρυνσης είναι υψηλότερος αυτού των τεσσάρων χειρότερων κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15.

Τα αποτελέσματα της μελέτης συνοψίζονται στους παρακάτω πίνακες.

Κατάταξη των ευρωπαϊκών κρατών:

	Κατάταξη	Μ.Ο. βαθμολογίας	Κοινωνία της Πληροφορίας	Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	Απελευθέρωση της Αγοράς	Δίκτυα	Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	Επιχειρηματικό περιβάλλον	Κοινωνική συνοχή	Αειφόρος ανάπτυξη
Φινλανδία	1	5,8	5,78	5,87	5,36	6,33	6,13	5,48	5,46	5,97
Δανία	2	5,63	5,68	4,87	5,14	6,51	5,96	5,6	5,52	5,78
Σουηδία	3	5,62	5,71	5,57	4,91	6,37	5,8	5,29	5,46	5,89
Μ. Βρετανία	4	5,3	4,96	4,67	5,11	5,78	6,1	5,62	4,86	5,3
Ολλανδία	5	5,21	4,99	4,46	4,94	6,04	5,67	4,71	5,29	5,57
Γερμανία	6	5,18	4,95	4,9	4,64	6,36	5,62	4,64	4,37	5,96
Λουξεμβούργο	7	5,14	4,98	3,57	4,96	6,22	5,72	5,17	5,19	5,28
Γαλλία	8	5,03	4,52	4,68	4,65	6,1	5,68	4,68	4,72	5,2
Αυστρία	9	4,94	4,69	4,27	4,54	5,76	5,48	4,28	4,88	5,64
Βέλγιο	10	4,88	4,08	4,45	4,63	5,74	5,39	4,69	5,12	4,91
Ιρλανδία	11	4,69	4,14	4,18	4,47	4,89	5,59	5,3	4,62	4,35
Ισπανία	12	4,47	3,71	3,93	4,5	5,34	5,14	4,32	4,38	4,48
Ιταλία	13	4,38	3,94	3,87	4,4	5,3	4,92	3,64	4,24	4,74
Πορτογαλία	14	4,25	3,86	3,44	4,1	5,35	4,9	3,69	4,15	4,29
Ελλάδα	15	4	3,16	3,44	3,96	4,99	4,74	3,78	3,9	4
Η.Π.Α.		5,55	5,86	6,08	5,11	5,85	5,82	5,71	5,04	4,96

Σημείωση: η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο

Σύγκριση των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις ΗΠΑ:

	Η.Π.Α.	Μέσος όρος ΕΕ	Σχέση ευρωπαϊκού μ.ο. με ΗΠΑ
Κοινωνία της Πληροφορίας	5,86	4,61	-1,25
Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	6,08	4,41	-1,67
Απελευθέρωση της Αγοράς	5,11	4,69	-0,42
-Ενιαία Αγορά	5,70	5,13	-0,57
-Κρατικές Ενισχύσεις	4,52	4,25	-0,27
Δίκτυα	5,85	5,81	-0,04
-Επικοινωνίες	5,60	5,96	0,36
-Υποδομές και Μεταφορές	6,10	5,65	-0,45
Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	5,82	5,52	-0,29
Επιχειρηματικό περιβάλλον	5,71	4,74	-0,97
-Συνθήκες ίδρυσης επιχειρήσεων	5,83	4,52	-1,32
-Ρυθμιστικά εμπόδια	5,58	4,96	-0,62
Κοινωνική συνοχή	5,04	4,81	-0,23
-Επιστροφή ανέργων στην εργασία	5,60	5,06	-0,54
-Δια βίου εκπαίδευση	5,31	4,96	-0,35
-Εκσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας	4,20	4,4	0,21
Αειφόρος ανάπτυξη	4,96	5,16	0,20
Μ.Ο.	5,55	4,97	-0,58

Σημείωση: η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο

Από την ως άνω έκθεση προκύπτει ότι για να επιτύχει η Ευρωπαϊκή Ένωση τους στόχους της Λισσαβώνας πρέπει να εστιάσει την πολιτική της σε τρεις συγκεκριμένους τομείς:

- την προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας,
- την ανάπτυξη μιας ισχυρότερης κοινωνίας της πληροφορίας, και
- τη δημιουργία ενός καλύτερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Σύγκριση των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις μη ευρωπαϊκές χώρες ΟΟΣΑ*:

	<i>Μ.Ο. μη ευρωπαϊκών χωρών ΟΟΣΑ*</i>	<i>Μ.Ο. χωρών ΕΕ</i>	<i>Σχέση Μ.Ο. χωρών της ΕΕ με μη ευρωπαϊκές χώρες ΟΟΣΑ*</i>
Κοινωνία της Πληροφορίας	4,53	4,61	0,08
Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	4,31	4,41	0,1
Απελευθέρωση της Αγοράς	4,52	4,69	0,16
-Ενιαία Αγορά	4,98	5,13	0,14
-Κρατικές Ενισχύσεις	4,06	4,25	0,19
Δίκτυα	5,52	5,81	0,29
-Επικοινωνίες	5,62	5,96	0,35
-Υποδομές και Μεταφορές	5,42	5,65	0,23
Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	5,30	5,52	0,22
Επιχειρηματικό περιβάλλον	4,66	4,74	0,07
-Συνθήκες ίδρυσης επιχειρήσεων	4,55	4,52	-0,03
-Ρυθμιστικά εμπόδια	4,78	4,96	0,18
Κοινωνική συνοχή	4,68	4,81	0,13
-Επιστροφή ανέργων στην εργασία	4,98	5,06	0,09
-Δια βίου εκπαίδευση	4,61	4,96	0,15
-Εκσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας	4,24	4,40	0,17
Αειφόρος ανάπτυξη	4,96	5,16	0,19
Μ.Ο	4,81	4,97	0,16

Κατάταξη και βαθμολογία των εννέα εκ των δέκα νέων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των τριών υπό ένταξη:

	Κατάταξη	Μ.Ο. βαθμολογίας	Κοινωνία της Πληροφορίας	Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	Απελευθέρωση της Αγοράς	Δίκτυα	Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	Επιχειρηματικό περιβάλλον	Κοινωνική συνοχή	Αειφόρος ανάπτυξη
Εσθονία	1	4,64	4,92	3,82	4,40	4,98	5,43	4,90	4,20	4,44
Σλοβενία	2	4,36	4,38	3,92	4,06	5,21	4,69	3,76	4,24	4,60
Λετονία	3	4,34	3,62	3,86	4,44	4,35	4,84	4,87	4,47	4,29
Μάλτα	4	4,2	4,42	2,99	4,03	4,81	5,27	4,00	4,83	3,24
Τσεχία	5	4,16	3,62	3,34	4,01	5,19	4,03	4,18	4,40	4,48
Ουγγαρία	6	4,12	3,24	3,47	4,10	4,57	4,87	4,41	4,19	4,09
Λιθουανία	7	4,05	3,36	3,57	4,10	4,51	4,67	4,38	3,69	4,17
Σλοβακία	8	3,89	3,29	3,34	3,84	4,50	4,39	3,43	3,83	4,53
Πολωνία	9	3,68	2,95	3,53	3,75	4,00	4,26	3,56	3,42	3,99
Τουρκία	10	3,45	2,61	2,72	3,68	4,01	3,99	3,64	3,45	3,33
Ρουμανία	11	3,35	2,91	2,88	3,04	3,48	3,77	3,65	3,74	3,33
Βουλγαρία	12	3,25	2,66	2,94	3,26	3,54	3,64	3,81	3,07	3,08
Μ.Ο. ΕΕ		4,97	4,61	4,41	4,69	5,81	5,52	4,74	4,81	5,16

Σημείωση: στους παραπάνω πίνακες η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο

Η επίδοση της Ελλάδας σε σχέση με τους τεθέντες στόχους

Η εξέταση των πινάκων της μελέτης του Παγκόσμιου Οικονομικού Forum αποκαλύπτει τις σοβαρότατες αδυναμίες της Ελλάδας, σε σχέση με την επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβώνας. Η χώρα μας κατατάσσεται στην τελευταία θέση μεταξύ των υπό εξέταση κρατών, τόσο συνολικά όσο και αναφορικά με τους επιμέρους στόχους. Αναλυτικότερα, η διαφορά των ελληνικών επιδόσεων από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εμφανίζεται παρακάτω.

Σύγκριση της Ελλάδας με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

	Κοινωνία της Πληροφορίας	Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	Απελευθέρωση της Αγοράς	Δίκτυα	Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	Επιχειρηματικό περιβάλλον	Κοινωνική συνοχή	Αειφόρος ανάπτυξη
Ελλάδα	3,16	3,44	3,96	4,99	4,74	3,78	3,9	4
Μ.Ο. ΕΕ	4,61	4,41	4,69	5,81	5,52	4,74	4,81	5,16
Απόκλιση Ελλάδας από Μ.Ο. ΕΕ	-1,45	-0,97	-0,73	-0,82	-0,78	-0,96	-0,91	-1,16
Απόκλιση ως %	-31,45	-21,99	-15,56	-14,11	-14,13	-20,25	-18,92	-22,48

Σημείωση: η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο

Είναι προφανές από τον παραπάνω πίνακα πως η Ελλάδα παρουσιάζει μεγάλη υστέρηση σχετικά με το μέσο όρο των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά στην επίτευξη όλων των στόχων της Λισσαβώνας. Η μεγαλύτερη απόκλιση εμφανίζεται στην κατεύθυνση της Κοινωνίας της Πληροφορίας, στην οποία η επίδοση της χώρας είναι κατά 31,45% χαμηλότερη του ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Σημαντική, επίσης, υστέρηση εμφανίζεται στις κατευθύνσεις της Καινοτομίας, Έρευνας και Ανάπτυξης, του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και της Αειφόρου Ανάπτυξης, όπου η επίδοση της Ελλάδας είναι περισσότερο από 20% χαμηλότερη του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σχετικά καλύτερη εμφανίζεται η εικόνα στους τομείς της Απελευθέρωσης της Αγοράς, των Δικτύων, των αποδοτικών Οικονομικών Υπηρεσιών και της Κοινωνικής Συνοχής. Ωστόσο, η χώρα παρουσιάζει και εδώ χαμηλότερες επιδόσεις από τη μέση ευρωπαϊκή με την υστέρηση να κυμαίνεται μεταξύ του 14,11% και του 18,92%.

8) Συνοπτική Παρουσίαση των Εκθέσεων του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών (ΣΕΒ) σχετικά με τη Στρατηγική της Λισσαβώνας

Ο Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών έχει προβεί στη σύσταση ενός «Παρατηρητηρίου για τη Στρατηγική της Λισσαβώνας», το οποίο παρακολουθεί τις εθνικές εξελίξεις και εκφράζει θέσεις και συστάσεις προς την κυβέρνηση και τους κοινωνικούς εταίρους, υποδεικνύοντας προτεραιότητες και δράσεις για την επίτευξη της εφαρμογής των στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβώνας στην Ελλάδα. Έχουν συνταχθεί **δύο εκθέσεις**, οι οποίες αφορούν στην **εφαρμογή της Στρατηγικής της Λισσαβώνας στην Ελλάδα**, ενώ πρόσφατα δόθηκε στη δημοσιότητα **μια ακόμη έκθεση**, που περιέχει τις **παρατηρήσεις και τις θέσεις του ΣΕΒ σχετικά με την Έκθεση Κοκ** για την ενδιάμεση αναθεώρηση της Στρατηγικής.

Στην **πρώτη** έκθεση του ΣΕΒ (**Φεβρουάριος 2003**), η οποία αναφέρεται στην **πρόοδο**, η οποία είχε σημειωθεί **μέχρι και το Δεκέμβριο του 2002**, και υποδεικνύει τις προτεραιότητες για το 2003, σημειώνεται πως η παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα είναι από τις χαμηλότερες στην Ευρώπη των 15, πραγματοποιούνται ανεπαρκείς δαπάνες για έρευνα και καινοτομία, ενώ οι επιχειρήσεις επιβαρύνονται σημαντικά λόγω του κρατικού ελέγχου των επιχειρήσεων δημόσιας ωφέλειας, και του κρατικού παρεμβατισμού που εκδηλώνεται με τη μορφή υπερβολικών ρυθμίσεων, γραφειοκρατίας και αναποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης.

Ταυτόχρονα, η ανταγωνιστικότητα των εταιρειών πλήττεται περαιτέρω από την ακαμψία της αγοράς εργασίας, η ανεργία παραμένει σε υψηλά επίπεδα, το εμπορικό έλλειμμα διευρύνεται, ενώ το εκπαιδευτικό σύστημα δεν είναι προσαρμοσμένο στις σύγχρονες οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες. Οι καταναλωτικές δαπάνες του δημόσιου τομέα είναι υψηλές, ο κρατικός προϋπολογισμός παρουσιάζει ελλείμματα, το δημόσιο χρέος είναι από τα υψηλότερα στην Ένωση και ο ανταγωνισμός δεν λειτουργεί σε αρκετές αγορές, λόγω των κρατικών παρεμβάσεων.

Ειδικότερα, η αξιολόγηση των επιδόσεων της χώρας ανά συγκεκριμένο στόχο της Στρατηγικής συνοψίζεται στα εξής:

Πλήρες άνοιγμα της αγοράς

- Έχει συντελεστεί σημαντική πρόοδος στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, με το άνοιγμα της αγοράς σταθερής τηλεφωνίας, αλλά ο ανταγωνισμός στον κλάδο είναι ιδιαίτερα περιορισμένος.
- Παρά το γεγονός ότι η αγορά ενέργειας έχει επισήμως απελευθερωθεί, υπάρχουν ουσιαστικά εμπόδια, όπως υπάρχουν και στον τομέα της παραγωγής ενέργειας συνδυασμένου κύκλου με χρήση φυσικού αερίου.

- Στον τομέα των ταχυδρομικών υπηρεσιών, βασικό ρόλο παίζουν τα ΕΛΤΑ, αλλά υπάρχουν 263 ιδιωτικές εταιρείες ταχυμεταφορών. Αναμένεται η διαδικασία ιδιωτικοποίησης των ΕΛΤΑ.
- Οι αεροπορικές και σιδηροδρομικές μεταφορές έχουν απελευθερωθεί, ωστόσο οι Ολυμπιακές Αερογραμμές απολαμβάνουν ακόμη κρατικής στήριξης, ενώ είναι ιδιαίτερα δαπανηρό για οποιαδήποτε εταιρεία να δραστηριοποιηθεί στο σιδηροδρομικό τομέα.
- Έχουν δρομολογηθεί προγράμματα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ΜΜΕ στις ηλεκτρονικές αγορές και την ενθάρρυνση της χρήσης νέων πληροφοριακών συστημάτων από αυτές.
- Το Υπουργείο Ανάπτυξης έχει δρομολογήσει τη δημιουργία ηλεκτρονικού συστήματος δημόσιων προμηθειών.
- Οι αγορές παροχής υπηρεσιών παρουσιάζουν χαμηλό επίπεδο ολοκλήρωσης.

Διευκόλυνση πρόσβασης στη χρηματοδότηση

- Έχει αυξηθεί ο ανταγωνισμός στον τραπεζικό τομέα, ο οποίος χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη ευελιξία και από την εισαγωγή νέων προϊόντων. Ωστόσο, το ενεργό πραγματικό κόστος δανεισμού παραμένει υψηλό –κοντά στο 5%- και υπάρχουν επιβαρύνσεις στην κίνηση κεφαλαίων εντός της Ένωσης. Η ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών σε ευρωπαϊκό επίπεδο αναμένεται να εντείνει τον ανταγωνισμό και να εξαλείψει τις υπάρχουσες στρεβλώσεις.
- Η ενοποίηση των αγορών τίτλων σε εθνικό επίπεδο έχει προωθηθεί μέσω της νέας νομοθεσίας σχετικά με την Εταιρική Διακυβέρνηση, την υποχρεωτική εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (από το 2003) και τον Κώδικα Συμπεριφοράς για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών εταιρείες.
- Προωθείται νομοθετικά η διαφάνεια στις εκδόσεις ομολογιών και η ίδρυση επαγγελματικών ταμείων, ενώ ιδρύθηκε το Ταμείο Ανάπτυξης Νέας Οικονομίας (ΤΑΝΕΟ), με σκοπό τη συγχρηματοδότηση της δημιουργίας αμοιβαίων κεφαλαίων υψηλού κινδύνου, με στόχο κυρίως καινοτόμες ΜΜΕ.

Μείωση φορολογικού βάρους και δημοσίων ελλειμμάτων

- Παραμένει το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού, η αναδιάρθρωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης δεν επαρκεί για να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητά του, ενώ οι δημόσιες επενδύσεις αυξάνονται διαρκώς.

- Η εισαγωγή ενός νέου φορολογικού νόμου απλουστεύει τις διαδικασίες και μειώνει τη φορολόγηση των επιχειρήσεων, η οποία όμως παραμένει από τις υψηλότερες στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Έχουν γίνει κάποιες ενέργειες, με στόχο την αύξηση της προσφοράς εργατικού δυναμικού και την αύξηση των κινήτρων απασχόλησης, είναι πάντως αναγκαία η γενικότερη κανονιστική μεταρρύθμιση, με στόχο τη μείωση των κρατικών παρεμβάσεων και της γραφειοκρατίας.

Ενθάρρυνση της καινοτομίας

- Το ποσοστό του ΑΕΠ που διατίθεται για Έρευνα και Ανάπτυξη είναι πολύ χαμηλό, ιδιαίτερα αυτό που διατίθεται από τον ιδιωτικό τομέα. Υπάρχει, ωστόσο, μια διάταξη που επιτρέπει την έκπτωση του 50% των ιδιωτικών δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη από τα φορολογητέα κέρδη, ενθαρρύνοντας, με τον τρόπο αυτό, τις ιδιωτικές επενδύσεις για την έρευνα.
- Οι συνεργασίες μεταξύ των ερευνητικών φορέων αφορούν, σχεδόν αποκλειστικά, συνεργασίες μεταξύ Πανεπιστημίων και βιομηχανίας, ενώ δεν παρατηρείται συντονισμός μεταξύ των εθνικών και των ευρωπαϊκών ερευνητικών προγραμμάτων.
- Υπάρχουν δράσεις για την απασχόληση καθηγητών Πανεπιστημίου και ερευνητών σε επιχειρήσεις, για ορισμένο χρονικό διάστημα.
- Έχει αυξηθεί το ποσοστό των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών που έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, ενώ το πρόγραμμα «Δικτυωθείτε» του Υπουργείου Ανάπτυξης παρέχει κίνητρα για τη βελτίωση της υποδομής και τη δικτύωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- Έχουν σημειωθεί ταχύτατα βήματα προς την κατεύθυνση της νομικής προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, σύμφωνα και με τα διεθνή πρότυπα (ελληνικός Οργανισμός Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας, επικύρωση της Σύμβασης για το Ευρωπαϊκό Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας και άλλα).

Βελτίωση της αγοράς εργασίας

- Το ποσοστό της απασχόλησης στην Ελλάδα είναι χαμηλότερο από το αντίστοιχο ευρωπαϊκό (55,4% έναντι 63,9%), ενώ το ποσοστό ανεργίας υψηλότερο από το αντίστοιχο ευρωπαϊκό (10,5% έναντι 7,4%). Το ίδιο ισχύει και για το ποσοστό της μακροχρόνιας ανεργίας (5,4% έναντι 3,3%).
- Τα προγράμματα κατάρτισης των ανέργων δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, ενώ δεν καταβάλλεται συστηματική προσπάθεια για τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών, ανεξαρτήτως φύλου.

- Δεν υπάρχουν προγράμματα για την τόνωση της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών.

Εκσυγχρονισμός της κοινωνικής προστασίας

- Οι μεταρρυθμίσεις στο ασφαλιστικό σύστημα δεν είναι αρκετές για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της γήρανσης του πληθυσμού.
- Δεν υπάρχει συστηματική δράση για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού και για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σχετικά με την κοινωνική προστασία.
- Η δημιουργία επαγγελματικών ταμείων ξεκίνησε στις αρχές του 2003.

Προσαρμογή της εκπαίδευσης και της κατάρτισης

- Οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση και την κατάρτιση ανέρχονται στο 3,5% του ΑΕΠ.
- Όλα τα σχολεία διαθέτουν ηλεκτρονικούς υπολογιστές και υπάρχει πρόθεση για τον επαναπροσδιορισμό των στόχων του εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε να ανταποκρίνεται στις νέες ανάγκες.
- Υπάρχει υστέρηση στην κινητικότητα των νέων, των εκπαιδευτικών και των ερευνητών, στη διασύνδεση των φορέων κατάρτισης με την αγορά εργασίας και στη διασφάλιση τοπικής και φθηνής πρόσβασης στο διαδίκτυο.
- Τα προγράμματα κατάρτισης για ανέργους είναι ανεπαρκή σε σχέση με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Κατάργηση περιττών ρυθμίσεων

- Το επιχειρηματικό περιβάλλον έχει γίνει φιλικότερο, μέσω της μείωσης των αναγκαίων διαδικασιών για την έναρξη της λειτουργίας των νέων επιχειρήσεων, καθώς και με τη δημιουργία Κέντρων Υποδοχής Επενδυτών (ΚΥΕ) και Κέντρων Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΚΕΤΑ).
- Έχει δρομολογηθεί η μεταρρύθμιση των κανονισμών που διέπουν το επιχειρηματικό περιβάλλον προς την κατεύθυνση της απλούστευσής τους και έχουν δημιουργηθεί προγράμματα, με στόχο την απλούστευση των σχέσεων των πολιτών με τη Διοίκηση και την ενθάρρυνση της χρήσης ηλεκτρονικής επικοινωνίας με αυτή.

- Το 97,3% των κοινοτικών Οδηγιών για την εσωτερική αγορά έχει ενσωματωθεί στην ελληνική νομοθεσία.

Εναρμόνιση της αειφόρου ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας

- Η υιοθέτηση στρατηγικών βιώσιμης ανάπτυξης είναι ιδιαίτερα περιορισμένη και δεν υπάρχει μέριμνα από όλες τις ενδιαφερόμενες πλευρές για την υιοθέτηση αειφορικών περιβαλλοντικών πολιτικών.
- Δεν υπάρχει εφαρμογή των Οδηγιών του Πρωτοκόλλου του Κυότο, ενώ ο τομέας των μεταφορών δεν έχει προσαρμοστεί στις περιβαλλοντικές απαιτήσεις.

Στη **δεύτερη έκθεση** του «Παρατηρητηρίου για τη Στρατηγική της Λισσαβώνας» του ΣΕΒ (**Δεκέμβριος 2003**) επισημαίνονται οι **προτεραιότητες για το 2004**, οι οποίες αναφέρονται σε **πέντε τομείς δράσης**:

1. **Ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας, μέσα σε ένα λιτό και αποτελεσματικό κράτος.** Προς την κατεύθυνση αυτή, ο ΣΕΒ προτείνει την καλλιέργεια της επιχειρηματικής νοοτροπίας, μέσω της εισαγωγής της επιχειρηματικότητας ως μαθήματος στα σχολεία και της γενικότερης προβολής της επιχειρηματικότητας στην κοινωνία. Παράλληλα, συστήνει τη δημιουργία ενός ρυθμιστικού πλαισίου που να προκαλεί μικρότερη επιβάρυνση στις επιχειρήσεις, μέσω της μείωσης της γραφειοκρατίας, και της μείωσης του φορολογικού βάρους. Τονίζει επίσης τη σημασία της διατήρησης της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών, μέσω της μείωσης των δημοσίων ελλειμμάτων, της παροχής κινήτρων για την παράταση της παραμονής των υπαλλήλων στην εργασία και της μεταρρύθμισης των συστημάτων ασφάλισης και δημόσιας υγείας.
2. **Ενθάρρυνση της καινοτομίας.** Δεδομένου ότι στην Ελλάδα, το ποσοστό του ΑΕΠ που αφιερώνεται στην Έρευνα και Ανάπτυξη είναι ιδιαίτερα χαμηλό (0,67%, έναντι 1,98% στην ΕΕ των 15 και 1,82% στην ΕΕ των 25) και του τεθέντος στόχου να φτάσει στο 1,5% μέχρι το 2010 (έναντι 3% στην ΕΕ), προτείνεται καταρχήν η προσπάθεια για την προσέλκυση επιστημόνων και ερευνητών –κυρίως ομογενών- από άλλες χώρες και η αποτελεσματική προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας. Ακόμη, συστήνεται η αναβάθμιση των σχετικών με την έρευνα υποδομών και η ενθάρρυνση της μετατροπής της έρευνας σε αποτελέσματα, μέσω της συνεργασίας μεταξύ των Πανεπιστημίων και των επιχειρήσεων και της στροφής των Πανεπιστημίων προς την καινοτομία. Ακόμη, τονίζεται η ανάγκη της προώθησης της

βιοτεχνολογίας, τόσο από νομικής όσο και από κοινωνικής άποψης, και της ενθάρρυνσης της χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στις δημόσιες υπηρεσίες, στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και σε όλες τις δραστηριότητες που σχετίζονται με την Έρευνα και την Ανάπτυξη.

3. **Βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης.** Σημειώνεται πως το συνολικό ποσοστό απασχόλησης στην Ελλάδα είναι 56,9%, το οποίο είναι το έκτο χαμηλότερο στην ΕΕ των 25, ενώ ο στόχος της Λισσαβώνας είναι να φτάσει αυτό στο 70% για το σύνολο του πληθυσμού και στο 60% για τις γυναίκες. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, κρίνεται αναγκαία η μείωση του μη μισθολογικού κόστους της εργασίας, μέσω της μείωσης των εργοδοτικών εισφορών και της φορολογίας εισοδήματος, και η προώθηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας, μέσω της μεταβολής του ρυθμιστικού περιβάλλοντος και της νομοθεσίας σχετικά με τις υπερωρίες και το χρόνο εργασίας. Ακόμη, κρίνεται απαραίτητο να επιδιωχθεί ένα υψηλό επίπεδο στην εκπαίδευση και κατάρτιση, με τη βελτίωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ξένων γλωσσών, πληροφορικής και των σχετικών με το επιχειρηματικό κλίμα, την ενίσχυση της δια βίου μάθησης και την παροχή φορολογικών κινήτρων για την πραγματοποίηση επενδύσεων, οι οποίες σχετίζονται με την ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων.
4. **Ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων της εσωτερικής αγοράς.** Προς την κατεύθυνση αυτή, προτείνεται η προώθηση της αποτελεσματικότητας των βιομηχανιών δικτύου (μεταφορών, ενέργειας και τηλεπικοινωνιών), μέσω της εφαρμογής των πακέτων για τους σιδηροδρόμους και τις τηλεπικοινωνίες και του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού, της διευκόλυνσης της διέλευσης φορτίων μέσω τρίτων χωρών της Ευρώπης, της άρσης των περιορισμών σχετικά με το προς χρήση καύσιμο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και της μείωσης του κόστους διέλευσης του φυσικού αερίου από τον αγωγό υψηλής πίεσης. Ακόμη, συστήνεται η ενίσχυση της δι-ευρωπαϊκής αγοράς χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, μέσω της ορθής ενσωμάτωσης των κοινοτικών Οδηγιών στην εθνική νομοθεσία, και η διασφάλιση της διαφάνειας και του πλήρους ανταγωνισμού στο σύστημα κρατικών προμηθειών. Επίσης, σημειώνεται πως στην ελληνική νομοθεσία έχει ενσωματωθεί το 96,6% των κοινοτικών Οδηγιών, έναντι του 98,5% που είναι ο στόχος για την ΕΕ.
5. **Εύρεση ανταγωνιστικών λύσεων περιβαλλοντικής πολιτικής.** Αν και ο αριθμός των περιβαλλοντικών νόμων που έχουν υιοθετηθεί στην Ευρώπη έχει αυξηθεί σημαντικά κατά τα τελευταία έτη, κρίνεται απαραίτητο να καταβληθούν προσπάθειες για τη διαμόρφωση περιβαλλοντικών στρατηγικών, οι οποίες θα ανταποκρίνονται παράλληλα και στις ανάγκες των επιχειρήσεων και των δημόσιων αρχών. Τέλος, επισημαίνεται η ανάγκη να πραγματοποιείται εκτίμηση

του αντικτύπου κάθε επιλεγόμενης περιβαλλοντικής πολιτικής, στην οποία να λαμβάνεται υπόψη και η οικονομική και η κοινωνική διάσταση.

Στην έκθεση που περιλαμβάνει τις **προτάσεις και τις θέσεις του ΣΕΒ σχετικά με την Έκθεση Κοκ (Δεκέμβριος 2004)**, επισημαίνεται πως ορθώς αποδίδεται ευθύνη στα κράτη μέλη και τις εθνικές κυβερνήσεις για την ελλιπή εφαρμογή της Στρατηγικής της Λισσαβώνας. Τονίζεται η ανάγκη αναπροσανατολισμού των προσπαθειών τους για την επίτευξη των τεθέντων στόχων, επιτάχυνσης των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων, καλλιέργειας ενός ευρύτερου πνεύματος συνεργασίας και αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών και εστίασης στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Απαραίτητες προϋποθέσεις για την ενθάρρυνσή της αποτελούν η άρση των υπαρχόντων εμποδίων στην επιχειρηματική δραστηριότητα και η έμφαση στον κεντρικό ρόλο του κάθε ατόμου σε σχέση με αυτήν. Σε αυτό το πλαίσιο, προβάλλει ως αναγκαιότητα η καλλιέργεια του επιχειρηματικού πνεύματος και της επιθυμίας για συνεχή ανάπτυξη και δια βίου μάθηση σε όλους τους πολίτες, μέσω των κατάλληλων συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Στη συνέχεια της έκθεσης περιγράφονται συνοπτικά οι σημαντικές εξελίξεις που έχουν σημειωθεί κατά τα τελευταία έτη στο κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον. Οι θετικές μεταβολές περιλαμβάνουν την ευεργετική επίδραση της εισαγωγής του ευρώ στην ολοκλήρωση των αγορών και την ενθάρρυνση των επενδύσεων στην ευρωζώνη, την επιτευχθείσα πρόοδο των μεταρρυθμίσεων στις αγορές προϊόντων και εργασίας, καθώς και τα σημαντικά βήματα που έχουν συντελεστεί προς την κατεύθυνση της ενοποίησης των χρηματοοικονομικών αγορών. Από την άλλη πλευρά, τα εμπόδια που παραμένουν και ανακόπτουν την πορεία προς την επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβώνας αναφέρονται στην υψηλή φορολογία, τη γραφειοκρατία, το υψηλό μη μισθολογικό κόστος της εργασίας και τη συνεπακόλουθη μετακίνηση δραστηριοτήτων σε χώρες χαμηλού εργασιακού κόστους (όπως η Κίνα και η Ινδία), αλλά και σε παράγοντες όπως η μεγάλη αύξηση των τιμών του αργού πετρελαίου και η γήρανση του πληθυσμού των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, προτείνεται η επικέντρωση των προσπαθειών σε τρεις άξονες:

- εξασφάλιση υγιούς μακροοικονομικού περιβάλλοντος,
- βελτίωση της παρακολούθησης των προσπαθειών για την επίτευξη των τεθέντων στόχων, σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο και
- επικέντρωση των προσπαθειών σε ορισμένους κρίσιμους στόχους.

Σε σχέση με τον πρώτο άξονα, αναφέρεται πως η Έκθεση Κοκ δεν κάνει επαρκή αναφορά στην κρισιμότητα του ζητήματος της εξασφάλισης βιώσιμων δημόσιων οικονομικών, μέσω της εφαρμογής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης και προτείνεται η συμπλήρωσή της.

Αναφορικά με το δεύτερο άξονα, σημειώνεται η συμφωνία του ΣΕΒ με τις συστάσεις της Έκθεσης Kok για τη βελτίωση της παρακολούθησης της εφαρμογής της Στρατηγικής της Λισσαβώνας και προτείνονται, επιπλέον, τα εξής:

- ο ορισμός της ευθύνης του Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας για την παρακολούθηση της υλοποίησης της Στρατηγικής της Λισσαβώνας σε ευρωπαϊκό επίπεδο,
- ο ορισμός ενός προσώπου ευθύνης σε κάθε κράτος μέλος για την παρακολούθηση του εθνικού σχεδίου και
- η υλοποίηση, εκ μέρους των εθνικών κυβερνήσεων, πολιτικών, στις οποίες συμπίπτουν οι στόχοι των κοινωνικών εταίρων με εκείνους της Στρατηγικής της Λισσαβώνας.

Τέλος, σε ό,τι αφορά τον τρίτο άξονα, επισημαίνεται η ορθότητα της επιλογής της Έκθεσης Kok για επικέντρωση στους πέντε επιλεγμένους στόχους και προτείνεται η υιοθέτηση από το Συμβούλιο της εστίασης στην ανάπτυξη και την απασχόληση ως προαπαιτούμενων για την εξασφάλιση κοινωνικής συνοχής και περιβαλλοντικής αειφορίας, καθώς και η ανάλογη διαμόρφωση των εθνικών σχεδίων δράσης. Σημειώνεται η συμφωνία με τις επιμέρους συστάσεις της Έκθεσης Kok και προτείνονται οι εξής συμπληρώσεις:

- δημιουργία διακεκριμένου άξονα στο έβδομο Πρόγραμμα - Πλαίσιο για την ενθάρρυνση της συμμετοχής των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στα ερευνητικά έργα,
- ανάληψη δράσεων για την ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ Πανεπιστημίων - ερευνητικών κέντρων και επιχειρήσεων και την ανάπτυξη μεγαλύτερης ερευνητικής δραστηριότητας από τις επιχειρήσεις,
- παρακολούθηση του κόστους πρόσβασης στο ευρυζωνικό δίκτυο, σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο,
- επιτάχυνση του ανοίγματος των αγορών ενέργειας, απελευθέρωση των αγορών των λιμενικών υπηρεσιών και αντιμετώπιση των ατελειών σε κλειστά ή μη πλήρως ανοικτά επαγγέλματα και αγορές,
- μέτρηση του διοικητικού κόστους με ενιαία μεθοδολογία και θέση ποσοτικών στόχων μείωσής του, με συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα, σε κάθε κράτος μέλος,
- αξιολόγηση των επιπτώσεων κάθε νέας νομοθεσίας, εθνικής και ευρωπαϊκής, στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων,
- προσανατολισμός στη διαμόρφωση ευέλικτων αγορών εργασίας, οι οποίες στηρίζονται στην αποτελεσματική δια βίου μάθηση και
- μεταρρύθμιση των συνταξιοδοτικών συστημάτων, η οποία θεωρείται ως αναπόσπαστο μέρος των αποτελεσματικών πολιτικών απασχόλησης.

9) Γνώμες της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ελλάδος (ΟΚΕ) σχετικά με τη Στρατηγική της Λισσαβώνας

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (ΟΚΕ) έχει συντάξει δύο Γνώμες, σχετικά με τη Στρατηγική της Λισσαβώνας. Η πρώτη αναφέρεται στην εφαρμογή της Στρατηγικής σε σχέση με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), ενώ η δεύτερη εξετάζει τη συμβολή της στο ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο.

Γνώμη της ΟΚΕ «Η Στρατηγική της Λισσαβώνας και οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις»

Η συγκεκριμένη Γνώμη της ΟΚΕ ξεκινά με μια περιγραφή των στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβώνας και της εξειδίκευσής τους σε πολιτικές για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μέσω εγγράφων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως του «Ευρωπαϊκού Χάρτη για τις Μικρές Επιχειρήσεις» και της «Χάρτας της Μπολώνια επί των Πολιτικών υπέρ των ΜΜΕ». Ακολουθεί ανάλυση της δομής και της αποδοτικότητας των ΜΜΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και σύγκριση μεταξύ της δομής των επιχειρήσεων αυτών στην Ευρώπη, τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία. Επίσης, αναλύονται οι νέες συνθήκες και οι προκλήσεις που δημιουργούνται από τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στον αντίκτυπο της διεύρυνσης στις συγκεκριμένες επιχειρήσεις.

Αυτό που προκύπτει ως συμπέρασμα είναι πως οι ΜΜΕ αποτελούν ένα αρκετά ανομοιογενές σύνολο, το οποίο όμως εμφανίζει κοινά χαρακτηριστικά, τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε σχέση με τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία. Και στις τρεις οικονομίες, η δομή των ΜΜΕ και η συμβολή τους στην απασχόληση είναι αξιοσημείωτα όμοιες. Αναφορικά με την αποδοτικότητα των ΜΜΕ, παρατηρείται, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, υστέρηση των πολύ μικρών επιχειρήσεων σε σχέση με τις μεσαίες και τις μεγάλες, ενώ ένας πολύ σημαντικός περιορισμός που αντιμετωπίζουν είναι η έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού.

Στη συνέχεια της Γνώμης, σημειώνεται η πρόοδος που έχει επιτευχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναφορικά με την επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής, σε σχέση με τις ΜΜΕ, ενώ αναγνωρίζονται οι δυσκολίες που εξακολουθούν να υφίστανται. Ειδικότερα, αναφέρεται πως, σε ορισμένα κράτη, έχουν συντελεστεί σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση της φθηνότερης και ταχύτερης έναρξης λειτουργίας για τις νέες επιχειρήσεις, τη βελτίωση των κανονισμών λειτουργίας των επιχειρήσεων και την εκπαίδευση για την επιχειρηματικότητα. Ωστόσο, παραμένουν σημαντικότερες αδυναμίες σε αρκετά κράτη μέλη, οι οποίες αναφέρονται κυρίως στο θέμα της διαβούλευσης με τις μικρές επιχειρήσεις, την πρόσβαση στη χρηματοδότηση και την καλλιέργεια της καινοτομίας και της μεταφοράς τεχνολογίας.

Στο τελευταίο μέρος της Γνώμης παρατίθενται προτάσεις για την καλύτερη επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβώνας, σε σχέση με τις ΜΜΕ. Αυτές περιλαμβάνουν:

- τη διαφοροποίηση των υιοθετούμενων πολιτικών ανάλογα με το μέγεθος των ΜΜΕ,
- τη διαφοροποίηση των πολιτικών ανάλογα με τον κλάδο, στον οποίο δραστηριοποιούνται οι ΜΜΕ,
- την ιδιαίτερη διερεύνηση της κατηγορίας των αυτοαπασχολουμένων,
- την εξέταση της υφιστάμενης διαφοράς μεταξύ της παραγωγικότητας των πολύ μικρών επιχειρήσεων και εκείνης των μεσαίων και των μεγάλων επιχειρήσεων, καθώς και τη σύνταξη προτάσεων για τη μείωσή της,
- την ενίσχυση των δυνατοτήτων αξιοποίησης των Προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις ΜΜΕ και ιδιαίτερα από τις πολύ μικρές επιχειρήσεις,
- την εκπόνηση ενός συνολικού σχεδίου δράσης για τις ΜΜΕ των χωρών της διεύρυνσης,
- την έμφαση στην εφαρμογή της Χάρτας των ΜΜΕ και στη μετατροπή καλών πρακτικών σε προτάσεις πολιτικής,
- την προσεκτική εξέταση του θέματος της παράτασης του επαγγελματικού βίου, σε συνάρτηση πάντοτε με το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο,
- τη σύνταξη Οδηγίας σχετικά με την εγκατάσταση και τη λειτουργία των δικτύων διανομής, των οποίων η σημασία είναι καθοριστική για την επιβίωση των ΜΜΕ,
- τη δημιουργία περιβάλλοντος ευνοϊκού για την ένταξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της παραοικονομίας στην επίσημη οικονομία,
- τη βελτίωση του καθεστώτος μεταβίβασης των επιχειρήσεων και
- την ενεργό συμμετοχή όλων των κοινωνικών εταίρων στη διαμόρφωση των πολιτικών και την ενημέρωση των πολιτών.

Τέλος, επισημαίνεται το πρόβλημα της γραφειοκρατίας, τόσο σε επίπεδο κρατών μελών όσο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο παρεμποδίζει την αξιοποίηση, εκ μέρους των ΜΜΕ, των ευρωπαϊκών Προγραμμάτων και των ιδιαίτερων πολιτικών που αποσκοπούν στην ενίσχυσή τους.

Γνώμη της ΟΚΕ «Η Συμβολή της Στρατηγικής της Λισσαβώνας στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο»

Η δεύτερη Γνώμη της ΟΚΕ αναφέρεται στη συμβολή της Στρατηγικής της Λισσαβώνας στη διατήρηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου, αποτελεί την επίσημη παρέμβαση της ελληνικής ΟΚΕ στην ετήσια Σύνοδο των Προέδρων και των Γενικών Γραμματέων των κρατών μελών της ΕΕ και της Ευρωπαϊκής ΟΚΕ (27-29 Νοεμβρίου 2004) και συνιστά, ουσιαστικά, την τοποθέτηση της ελληνικής ΟΚΕ επί του σχετικού κειμένου, το οποίο προετοιμάστηκε από την ΟΚΕ του Λουξεμβούργου.

Στην αρχή της Γνώμης, τονίζεται η ανάγκη για τη διατήρηση και τον εκσυγχρονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου, η οποία δυσχεραίνεται από την απουσία μιας ενιαίας κοινωνικής πολιτικής στην ΕΕ και την ύπαρξη, εντός αυτής, τριών διαφορετικών τύπων κρατών πρόνοιας –φιλελεύθερου, σοσιαλδημοκρατικού και «μικτού». Επισημαίνεται η πρόοδος που έχει επιτευχθεί μέχρι στιγμής σχετικά με τους στόχους της Στρατηγικής της Λισσαβώνας και η οποία περιλαμβάνει:

- το άνοιγμα πολλών αγορών στον ανταγωνισμό,
- την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης σε επίπεδο ΕΕ,
- τη μείωση του ποσοστού της μακροχρόνιας ανεργίας,
- την επίτευξη, από ορισμένες χώρες, του τεθέντος στόχου για την απασχόληση,
- την αύξηση του ποσοστού των πολιτών που μετέχουν στη διαδικασία της δια βίου μάθησης,
- τη μείωση των αριθμών των πολιτών ηλικίας 18-24 ετών που βρίσκονται εκτός των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης,
- την αύξηση των ποσοστών πρόσβασης στο διαδίκτυο σε όλα τα κράτη μέλη,
- τη μεταρρύθμιση των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας σε πολλές χώρες, για την αντιμετώπιση της γήρανσης του πληθυσμού,
- την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας.

Στη συνέχεια, παρουσιάζεται συνοπτικά το κείμενο της ΟΚΕ Λουξεμβούργου, στο οποίο περιγράφονται τα τέσσερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου –κοινοί στόχοι και φιλοδοξίες, ελάχιστη βάση κοινωνικών εγγυήσεων, σύνολο διαφοροποιημένων ασφαλιστικών συστημάτων, Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού- και τονίζεται η ανάγκη για την «προφύλαξη» και την ανάδειξη του ρόλου του, κατά τη διαδικασία της σύνταξης του Ευρωπαϊκού Συντάγματος. Επισημαίνεται η δυσκολία της εφαρμογής του στρατηγικού στόχου της Λισσαβώνας, λόγω της πολυπλοκότητας και του πολυδιάστατου της φύσης του –οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική. Ακόμη, υποστηρίζεται ότι η Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού αποτελεί την καλύτερη μέθοδο για την επίτευξη των στόχων της

Στρατηγικής και τονίζεται η ανάγκη για την εφαρμογή και την προσαρμογή της, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

Η τοποθέτηση της ελληνικής ΟΚΕ επί του κειμένου της ΟΚΕ του Λουξεμβούργου περιλαμβάνει την πρόταση να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση σε συγκεκριμένα θέματα, όπως:

- στην οικονομική μεγέθυνση, η οποία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την άσκηση μιας αποτελεσματικής κοινωνικής πολιτικής,
- στην προσεκτική συνεκτίμηση των ιδιαιτεροτήτων κάθε κράτους μέλους, κατά την εφαρμογή των πολιτικών της ΕΕ σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο,
- στην αντιμετώπιση του γεγονότος πως, σε ορισμένα κράτη μέλη, παρατηρούνται φαινόμενα μείωσης της ποιότητας της εργασίας, σε πλήρη αντίθεση με το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο και τους στόχους της Στρατηγικής της Λισσαβώνας,
- στην ανάγκη επίσπευσης των διαρθρωτικών αλλαγών, ιδιαίτερα μετά από τη διεύρυνση της Ένωσης και στη θετική συμβολή των διαρθρωτικών ταμείων στην επίτευξη της περιφερειακής σύγκλισης,
- στην αναθεώρηση του ρυθμιστικού πλαισίου και στη θέσπιση μιας διαδικασίας αποτίμησης της αποτελεσματικότητας της Ανοικτής Μεθόδου Συντονισμού,
- στην αλλαγή της προσέγγισης των κατευθυντήριων οδηγιών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, μέσω της εστίασής τους σε συγκεκριμένα θέματα και του περιορισμού του αριθμού τους, καθώς και στην ενίσχυση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων κατά τη διαδικασία της κατάρτισης των Εθνικών Σχεδίων Δράσης.

10) Συνοπτική Παρουσίαση της Ετήσιας Έκθεσης για την Ανταγωνιστικότητα 2003 του Εθνικού Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης

Στην Ετήσια Έκθεση για την Ανταγωνιστικότητα του 2003, η οποία συντάχθηκε από την Επιτροπή Εμπειρογνομώνων του Εθνικού Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης, σε συνεργασία με ερευνητικά ινστιτούτα (ΚΕΠΕ, ΙΟΒΕ και ΙΝΕ/ΓΕΣΕΕ), για λογαριασμό του Συμβουλίου, αποτυπώνεται η επίδοση της Ελλάδας, σε σχέση με παράγοντες καθοριστικούς της ανταγωνιστικότητας. Παράλληλα, πραγματοποιείται σύγκριση με τις αντίστοιχες επιδόσεις άλλων ευρωπαϊκών χωρών –συγκεκριμένα, της Ιρλανδίας, της Ισπανίας, της Πορτογαλίας, της Φινλανδίας, της Ιταλίας, της Ολλανδίας και της Ουγγαρίας- καθώς και με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15.

Το **Ελληνικό Σύστημα Μέτρησης της Ανταγωνιστικότητας (ΕΣΜΑ)**, το οποίο χρησιμοποιείται στην Έκθεση, αποτελείται από **πέντε γενικές κατηγορίες δεικτών**, οι οποίοι, συμπίπτουν, σε μεγάλο βαθμό, με τις κατευθύνσεις της Στρατηγικής της Λισσαβώνας:

1. Δείκτες που αφορούν στο **οικονομικό περιβάλλον**. Η συγκεκριμένη κατηγορία περιλαμβάνει δείκτες που αναφέρονται στο κόστος της εργασίας, σε τιμές και κόστη παραγωγικών εισροών, στην οικονομική πολιτική και το ρυθμιστικό πλαίσιο, στην ολοκλήρωση με τις διεθνείς αγορές και στην ανταγωνιστικότητα των εγχώριων αγορών.

Όπως προκύπτει από την εξέταση των σχετικών στοιχείων, η ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας πλήττεται ιδιαίτερα από το υψηλό δημόσιο χρέος, το οποίο είναι σημαντικά μεγαλύτερο από το μέσο όρο των ευρωπαϊκών κρατών. Επιπλέον, η χώρα κατατάσσεται στις πρώτες θέσεις μεταξύ των υπό εξέταση χωρών, με βάση τόσο την ανεργία γενικά, όσο και τις ειδικότερες μορφές της, τη μακροχρόνια και την ανεργία των νέων. Η εξέταση της ολοκλήρωσης με τις διεθνείς αγορές, με βάση τις εμπορικές συναλλαγές της χώρας, αποκαλύπτει πως η ελληνική οικονομία είναι σχετικά κλειστή –καθώς τόσο οι εισαγωγές όσο και οι εξαγωγές υπολείπονται του ευρωπαϊκού μέσου όρου, ενώ το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου διευρύνεται διαρκώς-. Παράλληλα, η Ελλάδα καταλαμβάνει την τελευταία θέση μεταξύ των εξεταζόμενων χωρών όσον αφορά στις άμεσες ξένες επενδύσεις και στο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, ενώ παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, σε σχέση με τους συγκεκριμένους παράγοντες.

2. Δείκτες που αφορούν στην **κοινωνική συνοχή**. Σε αυτούς περιλαμβάνονται δείκτες που αναφέρονται στους τομείς της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων, της κοινωνίας της πληροφορίας, των

συγκοινωνιακών υποδομών και των εισοδηματικών ανισοτήτων. Σε ό,τι αφορά στην εκπαίδευση, η Ελλάδα κατέχει την τελευταία θέση μεταξύ των υπό εξέταση χωρών σε σχέση με την κατά κεφαλήν δαπάνη για εκπαίδευση, ενώ η δια βίου εκπαίδευση δεν είναι καθόλου διαδεδομένη, βρίσκεται στα χαμηλότερα επίπεδα μεταξύ των ανταγωνιστριών χωρών και υπολείπεται σημαντικά του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Η χρήση του διαδικτύου είναι, επίσης, η χαμηλότερη μεταξύ εκείνων που εξετάζονται, όπως και ο αριθμός των προσωπικών υπολογιστών ανά 100 κατοίκους. Υπάρχουν, ακόμη, ουσιαστικότερες ελλείψεις σε ό,τι αφορά στην κοινωνική συνοχή, καθώς η χώρα καταλαμβάνει τη δεύτερη χειρότερη θέση με βάση την ανισοκατανομή του εισοδήματος, το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας για τρία συνεχόμενα έτη και εκείνο που βρίσκεται κάτω από τα όρια της φτώχειας, ακόμη και μετά τις κοινωνικές αναδιανομές.

3. Δείκτες που αφορούν στην **περιβαλλοντική προστασία και αναβάθμιση**. Περιλαμβάνονται οι έξι από τους επτά υποχρεωτικούς περιβαλλοντικούς δείκτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, συγκεκριμένα, οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα ανά μονάδα ΑΕΠ, οι εκπομπές αερίων υπευθύνων για το φαινόμενο του θερμοκηπίου, η ενεργειακή ένταση της οικονομίας, οι προστατευόμενες περιοχές ως ποσοστό της συνολικής έκτασης της χώρας, η παραγωγή δημοτικών απορριμμάτων και τα συνολικά έσοδα από περιβαλλοντικούς φόρους.

Αν και η χώρα βρίσκεται σε σχετικά ευνοϊκή θέση με βάση τους τρεις τελευταίους δείκτες, οι επιδόσεις της σχετικά με τις εκπομπές αερίων που επιβαρύνουν το περιβάλλον και την ενεργειακή της εξάρτηση είναι απογοητευτικές. Ειδικά σε ό,τι αφορά στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, η τιμή του δείκτη για την Ελλάδα είναι διπλάσια του ευρωπαϊκού μέσου όρου.

4. Δείκτες που αφορούν στην **παραγωγικότητα**. Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει δείκτες που αναφέρονται στην έρευνα, την τεχνολογία και την καινοτομία, στην επιχειρηματικότητα και στην παραγωγικότητα της εργασίας.

Η εξέταση των σχετικών δεικτών αποκαλύπτει ότι, αν και η χώρα παρουσιάζει θετική εικόνα σχετικά με την επιχειρηματικότητα και την παραγωγικότητα της εργασίας, υπολείπεται σημαντικά του ευρωπαϊκού μέσου όρου σε ό,τι αφορά στον αριθμό των νέων διδασκόντων, στον αριθμό των αιτήσεων χορήγησης διπλώματος ευρεσιτεχνίας, αλλά και στις δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη, τόσο ιδιωτικές όσο και δημόσιες.

5. Δείκτες που αφορούν στην **ανταγωνιστική επίδοση**. Οι δείκτες αυτοί μετρούν την επίδοση της χώρας μέχρι στιγμής και αναφέρονται στο εισόδημα, στο κόστος ζωής και στην απασχόληση.

Αν και τα στοιχεία που αναφέρονται στο εισόδημα και στο κόστος ζωής είναι θετικά, η Ελλάδα παρουσιάζει σημαντικό πρόβλημα ως προς την απασχόληση. Συγκεκριμένα, η ποσοστιαία μεταβολή της απασχόλησης (από τις αρχές του 1997 μέχρι τα τέλη του 2001) υπήρξε χαμηλότερη τόσο από εκείνη των υπό μελέτη χωρών όσο και από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η συμμετοχή των ανδρών ηλικίας 15 έως 64 ετών στην απασχόληση είναι επίσης χαμηλότερη του μέσου όρου της Ευρώπης των 15, ενώ, αν εξετάσει κανείς τη συμμετοχή των γυναικών ηλικίας 15 έως 64 ετών στην απασχόληση, θα διαπιστώσει πως η χώρα καταλαμβάνει την τελευταία θέση. Επίσης, χαμηλό είναι και το ποσοστό απασχόλησης των ηλικιωμένων, ενώ η μερική απασχόληση είναι ιδιαίτερα περιορισμένη.

11) Η Έκθεση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου υπό τον κ. Wim Kok εν όψει της ενδιάμεσης αναθεώρησης της Στρατηγικής της Λισσαβώνας

Η Ομάδα Υψηλού Επιπέδου

Το Μάρτιο του 2004, στις Βρυξέλλες, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συστήσει μια Ομάδα Υψηλού Επιπέδου υπό τον κ. Wim Kok, η οποία θα αναλάμβανε την προετοιμασία μιας έκθεσης ως συνεισφορά στην ενδιάμεση αξιολόγηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας. Ακολουθούν οι κυριότερες επισημάνσεις της Έκθεσης Kok.

Στρατηγική της Λισσαβώνας – Νέα Δεδομένα και Προκλήσεις

Η επιτυχημένη εφαρμογή της διαδικασίας απαιτεί τη συγχρονισμένη προσπάθεια όλων των κρατών μελών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Η Στρατηγική της Λισσαβώνας πρέπει να εκληφθεί από όλους τους εμπλεκόμενους ως το μέσο για την μετατροπή της Ευρώπης σε παγκόσμια οικονομική δύναμη. Από το ξεκίνημα της, η Στρατηγική προσπάθησε να συνδυάσει τον οικονομικό δυναμισμό με την προσήλωση στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Πρότυπο.

Η Στρατηγική της Λισσαβώνας σκοπεύει:

- να αυξήσει τη δημόσια και ιδιωτική δαπάνη σε Έρευνα και Ανάπτυξη,
- να αναπτύξει το εμπόριο και τον ανταγωνισμό,
- να βελτιώσει το επιχειρηματικό κλίμα,
- να εξασφαλίσει μεγαλύτερη ευελιξία και προσαρμοστικότητα στην αγορά εργασίας και
- να τονώσει την **αειφόρο ανάπτυξη**.

Από το 2000, το παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον επηρεάστηκε βαθύτατα από την πτώση των υπερτιμημένων μετοχών της νέας οικονομίας στα χρηματιστήρια όλου του κόσμου, και ιδιαίτερα των ΗΠΑ, και από τη έξαρση των τρομοκρατικών επιθέσεων. Τα γεγονότα αυτά επηρέασαν σαφώς αρνητικά, τόσο τις δαπάνες στις νέες τεχνολογίες όσο και την εξάπλωση του παγκόσμιου εμπορίου. Η, κατά τα άλλα καλοδεχούμενη, διεύρυνση της Ένωσης κατέστησε ακόμη δυσκολότερη την επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας. Τέλος, οι αυξημένες τιμές του πετρελαίου πίεσαν την βιομηχανική παραγωγή και υπονόμισαν το κλίμα καταναλωτικής και επιχειρηματικής εμπιστοσύνης στην Ευρώπη.

Η οικονομική ανάπτυξη των δυο τελευταίων ετών υπήρξε λιγότερο δυναμική στην Ευρώπη εξαιτίας των συνεχιζόμενων δομικών αδυναμιών και της χαμηλής δημόσιας και ιδιωτικής ζήτησης. Το αποτέλεσμα ήταν η πτωχή οικονομική επίδοση των περισσότερων κρατών μελών της Ευρώπης και η αδυναμία επίτευξης των στόχων της Λισσαβώνας. Παράλληλα, πολλά κράτη

μέλη δεν επέδειξαν το απαιτούμενο ενδιαφέρον για την εφαρμογή της Ατζέντας της Λισσαβώνας σε συγκεκριμένους τομείς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς.

Η εικόνα, στο μέσο της περιόδου εφαρμογής της Στρατηγικής, είναι αρκετά συγκεχυμένη και απαιτούνται πολλά ώστε να μην ταυτιστεί με χαμένους στόχους και κενές υποσχέσεις. Στα θετικά συγκαταλέγονται η αύξηση της απασχόλησης, η οποία από το 62,5 % του 1999 έφτασε στο 64,3 % το 2003 - μακριά βέβαια από τον ενδιάμεσο στόχο του 67%- και η επίτευξη του στόχου για την εισαγωγή του διαδικτύου στα νοικοκυριά, η οποία επετεύχθη στις 12 από τις 15 χώρες.

Ωστόσο, φαίνεται δύσκολη η επίτευξη του στόχου για ποσοστό απασχόλησης 70% ως το 2010, όπως επίσης και ο στόχος του 50% για την απασχόληση των μεγάλων σε ηλικία εργαζομένων. Παράλληλα, μόνο δύο χώρες καλύπτουν το στόχο του 3% του ΑΕΠ για Έρευνα και Ανάπτυξη και μόνο πέντε χώρες το στόχο για την εφαρμογή των Κοινοτικών Οδηγιών για την κοινή αγορά. Όσον αφορά το περιβάλλον, οι περισσότερες χώρες βρίσκονται μακριά από τους στόχους του Κυότο.

Η παρούσα κατάσταση δείχνει ότι πολλοί στόχοι κινδυνεύουν να μην επιτευχθούν. Αυτό δεν σημαίνει ότι η φιλοδοξία είναι εσφαλμένη ή ότι θα πρέπει να μετατοπιστεί η προθεσμία εφαρμογής της. Η εφαρμογή της Στρατηγικής είναι πιο απαραίτητη από ποτέ. Οι ανταγωνίστριες χώρες κινούνται γρήγορα και απειλούν τη θέση της Ευρώπης στο παγκόσμιο οικονομικό γίγνεσθαι. Τόσο η ανάπτυξη της Κίνας όσο και της Ινδίας αποτελούν πρόκληση για την ΕΕ και όχι εμπόδια. Η ΕΕ πρέπει να αναπτύξει τα δικά της ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και τα δικά της πεδία υπεροχής στον τομέα της οικονομίας της γνώσης. Σε αυτό το πεδίο, βέβαια, έχει να αντιμετωπίσει το μεγάλο εμπόδιο των ΗΠΑ, οι οποίες κυριαρχούν. Η Ευρώπη πρέπει να βρει το νέο της ρόλο στην παγκόσμια οικονομία, ώστε να διατηρήσει τις ξεχωριστές επιλογές της όσον αφορά το κοινωνικό της πρότυπο. Δεν έχει άλλη επιλογή παρά να ενισχύσει την οικονομία της γνώσης.

Σε τομείς όπως το προσδόκιμο όριο ζωής, η βρεφική θνησιμότητα, η φτώχεια και η ισοκατανομή εισοδήματος, η Ευρώπη υπερέχει των ΗΠΑ. Ο στόχος της Στρατηγικής της Λισσαβώνας είναι να διατηρηθούν αυτά τα χαρακτηριστικά σε ένα περιβάλλον αυξανόμενου ανταγωνισμού και μεγάλων προκλήσεων. Στόχος της Στρατηγικής δεν είναι να γίνει η Ευρώπη ένα πιστό αντίγραφο των ΗΠΑ. Η εφαρμογή της Στρατηγικής αντιμετωπίζει τις μεγάλες προκλήσεις της αντιμετώπισης της γήρανσης του πληθυσμού, της διεύρυνσης και του παγκόσμιου ανταγωνισμού, διατηρώντας την υποστήριξη προς τους άπορους και τους φτωχούς. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, χρειάζονται μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη και περισσότεροι άνθρωποι στην εργασία.

Η μείωση των γεννήσεων και η αύξηση του ορίου ζωής θα οδηγήσει σε μείωση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά 20%, σε σχέση με το προσδοκώμενο,

μέχρι το 2040. Παράλληλα, θα υπάρξει αύξηση των δαπανών για τις συντάξεις και το σύστημα υγείας κατά μέσον όρο 6% ως το 2050.

Η διεύρυνση της ΕΕ μείωσε το κατά κεφαλήν εισόδημα της ΕΕ κατά 12,5 %. Στην ΕΕ των 25 κατοικούν 130 εκατομμυρία ανθρώπων, οι οποίοι έχουν κατά κεφαλήν ΑΕΠ κάτω του 75% του νέου κοινοτικού μέσου όρου. Συνεπώς, για την ΕΕ των 25 γίνεται ακόμα δυσκολότερη η επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας. Η θετική όψη της διεύρυνσης είναι η ένταξη στην ΕΕ νέων κρατών με υψηλούς ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ και της παραγωγικότητας, δημιουργώντας στην Ανατολική Ευρώπη ένα δυναμικά αναπτυσσόμενο σύνολο οικονομιών.

Είναι γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας υπήρξε μικρότερη της ανάπτυξης της οικονομίας των ΗΠΑ και είναι η πρώτη φορά που συμβαίνει αυτό τις τελευταίες δεκαετίες. Το επιχείρημα για την εξήγηση αυτού του φαινομένου είναι η δημιουργία στην ΕΕ θέσεων εργασίας νέων μεν, αλλά χαμηλής παραγωγικότητας, καθώς και οι ανεπαρκείς δαπάνες σε Έρευνα και Ανάπτυξη και εκπαίδευση, οι οποίες δικαιολογούνται εν μέρει από τον προσανατολισμό των ευρωπαϊκών βιομηχανιών σε τομείς χαμηλής και μέσης έντασης τεχνολογίας. Συνεπώς, απαιτείται αποδοτικότερη χρησιμοποίηση του εργατικού δυναμικού, με αύξηση της απασχόλησης και των ωρών εργασίας σε βάθος χρόνου.

Σε κίνδυνο, ωστόσο, βρίσκεται το κοινωνικό πρότυπο της ΕΕ, αν δεν εκσυγχρονιστούν τα κοινωνικά της συστήματα, αν δεν αυξηθούν ο ρυθμός ανάπτυξής της και το ποσοστό απασχόλησης.

Η Στρατηγική της Λισσαβώνας είναι η καλύτερη απάντηση στις νέες προκλήσεις για τη διατήρηση του κοινωνικού προτύπου και την εκπλήρωση των νέων στόχων της ΕΕ, δηλαδή για μια Ευρώπη επικεντρωμένη στην καινοτομία και την υψηλή τεχνολογία, η οποία θα παράγει πλούτο και νέες θέσεις εργασίας.

Η εφαρμογή της Στρατηγικής είναι ορθή και απαραίτητη, αλλά απαιτεί άμεσες δράσεις και την μεγαλύτερη δυνατή κοινοποίηση του κόστους που θα επιφέρει σε όλους τους Ευρωπαίους πολίτες η αδυναμία εφαρμογής της. Το πρόβλημα έγκειται στην κατανόησή της και στον τρόπο και τη διαδικασία υλοποίησής της.

Επίτευξη των στόχων σημαίνει και παράλληλη διατήρηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου. Είναι μια στρατηγική, η οποία μπορεί να εφαρμοστεί αποδοτικά μόνο συλλογικά, από όλα τα κράτη μέλη, ώστε να έχει θετικά αποτελέσματα για όλους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να είναι έτοιμη να απονείμει τα εύσημα σε όσα κράτη έχουν επιτύχει (fame) και να ασκήσει έντονη κριτική (shame) σε όσα κράτη δεν ανταποκρίνονται στην ανάγκη εφαρμογής της Ατζέντας. Αν η ΕΕ θέλει να επιτύχει τους στόχους, πρέπει να δράσει συντονισμένα και άμεσα.

Μελλοντικές Προτεραιότητες σχετικά με την Επίτευξη των Στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβώνας

Είναι αναγκαία η συστηματική προσπάθεια από όλα τα κράτη μέλη, η οποία να αφορά το σύνολο των στρατηγικών τομέων που αναγνωρίζονται ως σημαντικοί. Εκτός, όμως, από τη συνολική αυτή θεώρηση των στόχων της Στρατηγικής, κρίνεται αναγκαία και η διαμόρφωση πολιτικών, οι οποίες να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες συνθήκες και προκλήσεις που αντιμετωπίζει το κάθε κράτος.

Οι πέντε τομείς, στους οποίους προτείνεται να επικεντρωθούν οι μελλοντικές προσπάθειες, είναι:

1. η δημιουργία της Κοινωνίας της Γνώσης,
2. η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς,
3. η εξασφάλιση ενός ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος,
4. η τόνωση της απασχόλησης για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και
5. η έμφαση στη βιώσιμη ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος.

Σε σχέση με τη **δημιουργία της Κοινωνίας της Γνώσης**, επισημαίνεται καταρχήν η ανάγκη για την αύξηση των δαπανών για Έρευνα και Ανάπτυξη, τόσο από τον ιδιωτικό όσο και από το δημόσιο τομέα, μέσω της παροχής κινήτρων, του προσανατολισμού των υπηρεσιών του δημοσίου προς την κατεύθυνση αυτή και της ενίσχυσης των συνεργασιών δημοσίου – ιδιωτικού τομέα. Τονίζεται, επίσης, η σημασία της διάχυσης των γνώσεων που παράγονται, μέσω, ιδιαίτερα, της δικτύωσης μεταξύ των επιχειρήσεων και της περαιτέρω διάδοσης των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών. Ταυτόχρονα, αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα της προσέλκυσης και της συγκράτησης νέων ερευνητών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και της διασφάλισης της προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων. Κρίνεται χρήσιμη η επιτάχυνση των διαδικασιών χορήγησης αδειών παραμονής και εργασίας, καθώς και η αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων των ερευνητών.

Σε επίπεδο συγκεκριμένων μέτρων, προτείνονται:

- η κατάρτιση ενός σχεδίου δράσης για την άρση των εμποδίων και τη διευκόλυνση της μετακίνησης των ερευνητών στην Ευρωπαϊκή Ένωση,
- η ίδρυση ενός Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας, για τη χρηματοδότηση και το συντονισμό της βασικής έρευνας σε ευρωπαϊκό επίπεδο,
- η έμφαση στην εφαρμογή του σχεδίου δράσης eEurope 2005 και τη διάδοση των ευρυζωνικών δικτύων και

- η οριστική διευθέτηση του ζητήματος του ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, μέσω, ιδιαίτερα της λύσης του προβλήματος της γλώσσας.

Αναφορικά με την **ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς**, αναγνωρίζεται πως η πορεία προς την επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου είναι, κατά τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα αργή, κυρίως λόγω της καθυστέρησης της ενσωμάτωσης της κοινοτικής νομοθεσίας στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών. Τονίζεται η ανάγκη για την επιτάχυνση της σχετικής προσπάθειας, καθώς και για την άρση των εμποδίων στην αγορά των υπηρεσιών –με γνώμονα, πάντα, την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών. Προτείνεται η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης στα κράτη μέλη ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας και η έμφαση σε καίριους τομείς, όπως είναι αυτοί της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου, καθώς και των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Επισημαίνεται η ανάγκη για την εναρμόνιση της νομοθεσίας, και ιδιαίτερα της φορολογικής, προκειμένου να διευκολύνεται ο διεθνής προσανατολισμός των επιχειρήσεων, ενώ καθίσταται σαφές πως απαραίτητη προϋπόθεση για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς είναι η δημιουργία των κατάλληλων υποδομών που θα επιτρέπουν την πρόσβαση όλων των επιχειρήσεων σε όλα τα σημεία της ενιαίας αγοράς.

Οι συγκεκριμένες ενέργειες που προτείνονται περιλαμβάνουν:

- την κατάρτιση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενός καταλόγου όλων των νομοθετημάτων που δεν έχουν μεταφερθεί στην εθνική νομοθεσία κάθε κράτους μέλους, την κατάταξη των κρατών με βάση τις επιδόσεις τους στον τομέα αυτό και τον ορισμό μιας προθεσμίας, εντός της οποίας να πρέπει να ολοκληρωθεί η ενσωμάτωση της κοινοτικής νομοθεσίας στην εθνική,
- τη θέσπιση νομοθεσίας για την άρση των εμποδίων στην ελεύθερη διακίνηση υπηρεσιών, με παράλληλη εξασφάλιση της δέσμευσης από όλα τα κράτη μέλη πως δεν θα χρησιμοποιήσουν την εθνική νομοθεσία για να παρεμποδίσουν την παροχή υπηρεσιών από εταιρείες που εδρεύουν σε άλλα κράτη και
- την ολοκλήρωση της εφαρμογής του σχεδίου δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, τη χάραξη στρατηγικής για την άρση των εμποδίων στην εκκαθάριση και το διακανονισμό στις διασυνοριακές συναλλαγές και την παρουσίαση προτάσεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ολοκλήρωση των λιανικών χρηματοπιστωτικών αγορών.

Η **εξασφάλιση ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος** απαιτεί, πρωτίστως, τη βελτίωση της νομοθεσίας, ποσοτικά και ποιοτικά. Επισημαίνεται πως δεν αρκεί η ποσοτική μείωση των νομοθετικών ρυθμίσεων που

αναφέρονται στην επιχειρηματική δραστηριότητα, αλλά είναι αναγκαία η εξέταση του περιεχομένου των νομοθετημάτων, προκειμένου αυτά να συμβάλλουν ουσιαστικά στη διευκόλυνσή της και να μην παρεμποδίζουν τον υγιή ανταγωνισμό. Για το λόγο αυτό, προτείνεται να εξετάζονται οι επιπτώσεις κάθε σημαντικού νέου νόμου στην ανταγωνιστικότητα, πριν από την υιοθέτησή του. Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να ληφθεί για τη διευκόλυνση της έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας και για τη διεύρυνση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης των επιχειρήσεων, καθώς, στην παρούσα φάση, η παροχή κεφαλαίου επιχειρηματικού κινδύνου είναι ιδιαίτερα περιορισμένη και η χρηματοδότηση είναι κυρίως δανειακή. Αναγνωρίζεται, επίσης, πως σημαντική προϋπόθεση για την ενίσχυση της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας είναι η αποενοχοποίηση της επιχειρηματικής αποτυχίας και η εξάλειψη του σχετικού «στίγματος», το οποίο συνοδεύει τους επιχειρηματίες που δεν είχαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα σε κάποια προσπάθειά τους και παρεμποδίζει κάθε μελλοντική τους δραστηριότητα.

Οι προτάσεις της Έκθεσης για το συγκεκριμένο τομέα αναφέρονται:

- στη συνέχιση της ανάλυσης των επιπτώσεων της νομοθεσίας στην ανταγωνιστικότητα και το φυσικό περιβάλλον,
- στην υιοθέτηση, από τα κράτη μέλη, ενός κοινού ορισμού σχετικά με το διοικητικό βάρος, τη μέτρηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή του συνολικού διοικητικού βάρους για τις επιχειρήσεις και τη θέση ενός συγκεκριμένου στόχου για τη μείωσή του,
- στην αντίστοιχη ανάλυση του διοικητικού βάρους από πλευράς κρατών μελών και τη θέση του σχετικού στόχου μείωσής του και
- στη δραστική μείωση του χρόνου και του κόστους έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας. Ως στόχος τίθεται η σύγκλιση όλων των κρατών μελών προς τη μέση επίδοση των τριών καλύτερων χωρών σε αυτόν τον τομέα, ενώ θεωρείται χρήσιμη η σύσταση γραφείων παροχής υπηρεσιών μιας στάσης για την ίδρυση μιας επιχείρησης.

Σχετικά με την **απασχόληση και την κοινωνική συνοχή**, η κύρια πρόταση της Έκθεσης Κοκ είναι η εξασφάλιση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας, η οποία αναφέρεται στην προσαρμοστικότητα και την ικανότητα των εργαζομένων να αναβαθμίζουν συνεχώς τα προσόντα τους, προκειμένου να καθίσταται εύκολη η μετάβαση από μια θέση εργασίας σε μια άλλη. Η ευελιξία αυτή επιτυγχάνεται μέσω ενός συνδυασμού ενεργών πολιτικών απασχόλησης, δράσεων κατάρτισης και μέτρων κοινωνικής πρόνοιας. Κύριο ζητούμενο είναι η ισορροπία μεταξύ της ευελιξίας και της ασφάλειας της αγοράς εργασίας, ενώ τονίζεται πως η ασφάλεια αυτή δεν αναφέρεται στη δια βίου διατήρηση μιας συγκεκριμένης θέσης εργασίας, αλλά στη διατήρηση της ικανότητας των εργαζομένων να παραμένουν και να προοδεύουν στην αγορά εργασίας. Επίσης, γίνεται ιδιαίτερη μνεία στην ανάγκη της ενίσχυσης της συμμετοχής

των γυναικών και των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας –άνω των 50 ετών- στην αγορά εργασίας, στη διευκόλυνση της κινητικότητας των εργαζομένων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην προληπτική ανάλυση των μελλοντικών αναγκών σε εργατικό δυναμικό.

Σε επίπεδο συγκεκριμένων πολιτικών, προτείνονται:

- η σύνταξη εκθέσεων από τα κράτη μέλη σχετικά με την πρόοδο της εφαρμογής των συστάσεων της ευρωπαϊκής ομάδας εργασίας για την απασχόληση (European Employment Taskforce) που υιοθετήθηκαν το Μάρτιο του 2004 και αναφέρονται στις επιδόσεις σχετικά με την απασχόληση και τη βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας,
- η υιοθέτηση, από πλευράς κρατών μελών, και σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, εθνικών στρατηγικών για τη δια βίου εκπαίδευση, προκειμένου να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, να ενισχύσουν και να παρατείνουν τη συμμετοχή των πολιτών στην αγορά εργασίας και να μειώσουν την ανεργία και
- η χάραξη από τα κράτη μέλη συνεκτικών ενεργών στρατηγικών σχετικά με τη γήρανση, οι οποίες να απομακρύνονται από την ιδέα της πρόωρης συνταξιοδότησης και να προσανατολίζονται κυρίως σε τρεις κατευθύνσεις:

(α) την παροχή κινήτρων στους εργαζομένους, προκειμένου να παρατείνουν τον επαγγελματικό τους βίο και στους εργοδότες, προκειμένου να προσλαμβάνουν και να διατηρούν εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας,

(β) την ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών όλων των ηλικιών στη δια βίου εκπαίδευση, ιδιαίτερα των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας και περιορισμένων επαγγελματικών προσόντων και

(γ) τη βελτίωση των συνθηκών και της ποιότητας της εργασίας.

Αναφορικά με την **εξασφάλιση βιώσιμης ανάπτυξης και την προστασία του περιβάλλοντος**, υπενθυμίζεται πως αυτές αποτελούν βασικούς άξονες της Στρατηγικής της Λισσαβώνας, καθώς συντελούν, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη και την ενίσχυση της απασχόλησης, στην τόνωση της ανταγωνιστικότητας και τη δημιουργία συγκριτικού πλεονεκτήματος για την ευρωπαϊκή οικονομία. Αυτό θα της επιτρέψει να κυριαρχήσει στις διεθνείς αγορές, μέσω της προσφοράς καινοτόμων και περιβαλλοντικά φιλικών «οικο-αποδοτικών» προϊόντων. Η ενίσχυση της «οικο-αποδοτικής» βιομηχανίας μπορεί να επιτευχθεί μέσω της δημιουργίας του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου, ιδιαίτερα σε κλάδους μείζονος σημασίας, όπως αυτούς της ενέργειας και των μεταφορών, της διευκόλυνσης της πρόσβασης των σχετικών εταιρειών στη χρηματοδότηση και του προσανατολισμού του συστήματος προμηθειών του δημοσίου σε προϊόντα που παράγονται με διαδικασίες φιλικές

προς το περιβάλλον. Γενικά, στην Έκθεση τονίζεται η αναγκαιότητα συνεκτίμησης της περιβαλλοντικής διάστασης κάθε πολιτικής της Ένωσης, μαζί με την οικονομική και την κοινωνική διάσταση και η αξιολόγηση των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων επιπτώσεων κάθε προτεινόμενης ενέργειας, αναφορικά με τις διαστάσεις αυτές.

Όσον αφορά στις συγκεκριμένες προτάσεις, αυτές περιλαμβάνουν:

- την προώθηση της ανάπτυξης και της διάδοσης των οικολογικά προσανατολισμένων καινοτομιών και την εκμετάλλευση της ηγετικής θέσης της Ένωσης σε σημαντικούς τομείς οικολογικής βιομηχανίας,
- τη σύνταξη από την Επιτροπή έκθεσης προόδου σχετικά με την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Σχεδίου Δράσης για τις Περιβαλλοντικές Τεχνολογίες (Environmental Technology Action Plan), καθώς και την προώθηση της εφαρμογής του από τα κράτη μέλη, μέσω του ορισμού συγκεκριμένων μέτρων και προθεσμιών υλοποίησης, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά στην έρευνα, την υποστήριξη στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και την απελευθέρωση των τιμών από τυχόν επιβλαβείς επιχορηγήσεις,
- τη δημιουργία εθνικών και τοπικών σχεδίων δράσης για το «πρασίνισμα» των προμηθειών του δημοσίου, με ιδιαίτερη έμφαση στη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και νέων καυσίμων για τα οχήματα και
- τη διευκόλυνση της ανταλλαγής καλών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών.

Προτάσεις για την Εφαρμογή της Στρατηγικής

Η εφαρμογή των στόχων της Λισσαβώνας απαιτεί δύσκολες επιλογές και αποφάσεις. Ωστόσο, μόνο μέσω της προώθησης αυτών των επιλογών και των απαραίτητων αλλαγών μπορεί να επιτευχθεί η οικονομική ανάπτυξη και η παράλληλη διατήρηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου. Η πρόοδος μέχρι σήμερα ήταν ανεπαρκής, απαιτείται λοιπόν ενισχυμένη πολιτική βούληση.

Η Εαρινή Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου το 2005 πρέπει να αναθερμάνει την πρόθεση για εφαρμογή της Στρατηγικής και να στείλει σαφές μήνυμα στα κράτη μέλη και τους πολίτες τους για την ανάγκη υλοποίησής της. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην οικονομική ανάπτυξη και στην αύξηση της απασχόλησης, για τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και της **αειφόρου ανάπτυξης**. Πρέπει να δοθεί νέα δυναμική στην ανταγωνιστικότητα και την εφαρμογή της Στρατηγικής της Λισσαβώνας με έμφαση στην καινοτομία.

Η Εαρινή Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου το 2005 πρέπει να υποδείξει την πρόοδο κάθε κράτους στον τομέα των μεταρρυθμίσεων για την κινητοποίηση των πολιτών, των κοινωνικών εταίρων και των δημοσίων φορέων όσον αφορά στις βασικές προτεραιότητες της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Στην Εαρινή Σύνοδο, οι ηγεσίες των κρατών μελών οφείλουν να επαναβεβαιώσουν την πρόθεση τους για την εφαρμογή της διαδικασίας. Είναι ανάγκη να εκπονήσουν, μέχρι το τέλος του 2005, ένα εθνικό σχέδιο δράσης, το οποίο θα συζητείται στα εθνικά κοινοβούλια και με τους κοινωνικούς φορείς. Ο ορισμός εθνικού εκπροσώπου για την εφαρμογή αυτής της πολιτικής θα συνδράμει στην καλύτερη διακυβέρνηση της διαδικασίας.

Παράλληλα, το Συμβούλιο πρέπει να υιοθετήσει, το αργότερο μέχρι τον Ιούλιο, τις Γενικές Κατευθύνσεις της Οικονομικής Πολιτικής και της Απασχόλησης (BEPGs), οι οποίες χρειάζεται να εφαρμοστούν για τέσσερα χρόνια. Οι κατευθύνσεις αυτές θα αποτελέσουν εγγύηση για τη συνέπεια των επιλογών και των στόχων μεταξύ των κρατών μελών.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να συστήσει μια διαρκή επιτροπή για την παρακολούθηση της εφαρμογής της Στρατηγικής. Παράλληλα, ο κοινοτικός προϋπολογισμός θα πρέπει να επανασχεδιαστεί, λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις για την εφαρμογή της Στρατηγικής της Λισσαβώνας. Ο ανασχεδιασμός θα περιλαμβάνει την πιθανότητα δημιουργίας οικονομικών κινήτρων, για την εφαρμογή της Στρατηγικής από τα κράτη μέλη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να παρουσιάσει, με τη μεγαλύτερη δυνατόν δημοσιότητα, μια έκθεση στο Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με πίνακες επίδοσης για κάθε κράτος μέλος σχετικά με τους 14 δείκτες εφαρμογής της Ατζέντας. Σε αυτή την έκθεση θα επαινούνται οι χώρες με τις χαμηλότερες επιδόσεις και αντιστοίχως θα επικρίνονται οι χώρες με τις πτωχότερες επιδόσεις. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να αναθεωρηθεί η επικοινωνιακή πολιτική επί του θέματος εντός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέχρι το Εαρινό Συμβούλιο του 2005.

Συμπερασματικά:

Σύμφωνα με την Έκθεση Κοκ, η Ευρώπη διαθέτει την οικονομική και κοινωνική δύναμη να πετύχει τις απαιτούμενες αλλαγές και να βελτιώσει τις επιδόσεις της στο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον.

Υπάρχει ακόμη χρόνος για να επιτευχθούν οι απαραίτητες αλλαγές, οι οποίες επηρεάζουν άμεσα την καθημερινή ζωή των πολιτών, όπως:

- το άνοιγμα των αγορών,
- η προσαρμοστικότητα της αγοράς εργασίας και
- οι αναγκαίες αλλαγές στην εκπαίδευση.

Η ανταγωνιστικότητα δεν είναι ένας απλός οικονομικός δείκτης. Είναι η εικόνα της ευημερίας μιας περιοχής ή ενός κράτους. Για την διατήρηση του υψηλού βιοτικού επιπέδου των Ευρωπαίων πολιτών και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου, απαιτούνται αλλαγές. Οι αλλαγές πρέπει να είναι καλά ισορροπημένες και σωστά σχεδιασμένες. Η επικοινωνία των στόχων και η συνεισφορά όλων στην επίτευξή τους είναι απαραίτητο να συνοδεύονται από την ισχυρή πολιτική βούληση των κυβερνήσεων. Πρέπει να γίνει κατανοητό από όλους ότι αυτό το οποίο τελικά κρίνεται είναι η ίδια η επιβίωση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου.

12) Συμπεράσματα και προτάσεις σχετικά με τις ελληνικές προτεραιότητες

Προβλήματα και στόχοι

Όπως συνάγεται από τις Εκθέσεις, οι οποίες παρουσιάστηκαν σε προηγούμενα κεφάλαια, αλλά και από τους πίνακες που παρουσιάζονται στο Παράρτημα της Έκθεσης Κοκ και επισυνάπτονται στο Παράρτημα 5 της παρούσας έκθεσης, η Ελλάδα αντιμετωπίζει ακόμη προβλήματα, τα οποία περιορίζουν την ανταγωνιστικότητά της. Οι διεθνείς συγκρίσεις δείχνουν ότι η ανταγωνιστικότητα της χώρας είναι σχετικά χαμηλή και συνεχώς μειώνεται. Σύμφωνα με μελέτη του IMD (International Institute for Management Development), η Ελλάδα το 2001 βρισκόταν στην 31^η θέση παγκοσμίως, το 2002 στην 36^η, το 2003 στην 42^η και το 2004 στην 44^η. Σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. η Ελλάδα έχει την χειρότερη επίδοση σε όρους ανταγωνιστικότητας από το 1996 ως το 2003.

Ως κύριοι παράγοντες που συντελούν στη χαμηλή ανταγωνιστικότητα της χώρας έχουν επισημανθεί, μεταξύ άλλων, το αναποτελεσματικό κανονιστικό πλαίσιο και η καθυστέρηση της απελευθέρωσης σε βασικούς τομείς της οικονομίας, η αναβλητικότητα στην εξυγίανση των δημοσίων επιχειρήσεων, ο πλημμελής έλεγχος των δημοσιονομικών δαπανών και η αναποτελεσματική πολιτική ανταγωνισμού.

Είναι προφανές πως η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της χώρας απαιτεί ορισμένες **βασικές διαρθρωτικές αλλαγές**, οι οποίες πρέπει να αποσκοπούν:

- Στην απελευθέρωση των αγορών, την απόσυρση του κράτους από οικονομικές δραστηριότητες που ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα και την ενίσχυση του ανταγωνισμού, με σκοπό τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος ελκυστικού για την πραγματοποίηση ξένων άμεσων επενδύσεων και ενός οικονομικού συστήματος ικανού να ανταποκριθεί στις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται με τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, γενικότερα. Στα πλαίσια αυτά, έμφαση πρέπει να δοθεί στην πλήρη απελευθέρωση βασικών αγορών, όπως αυτών της ενέργειας, των τηλεπικοινωνιών και των μεταφορών και στην παροχή ενισχύσεων με βάση συγκεκριμένους στόχους –οριζόντια- και όχι σε κλαδικό επίπεδο, καθώς κάτι τέτοιο οδηγεί σε στρέβλωση του ανταγωνισμού. Ακόμη, θα πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Η πρόσφατη πρωτοβουλία του Υπουργείου Ανάπτυξης για την αναβάθμιση της Επιτροπής συμβάλλει προς αυτήν την κατεύθυνση.
- Στη βελτίωση της δημόσιας διαχείρισης, με σκοπό την εφαρμογή υγιών δημοσιονομικών πολιτικών, οι οποίες θα συντελέσουν στην ανάπτυξη της χώρας και θα εξασφαλίσουν τη διατήρηση αναπτυξιακών

δυνατοτήτων και στο μέλλον. Η ανταγωνιστικότητα του δημόσιου τομέα αποτελεί κρίσιμο παράγοντα τόνωσης της ανταγωνιστικότητας, σε εθνικό επίπεδο και αναγνωρίζεται ως αναγκαιότητα, τόσο από τους ίδιους τους φορείς του δημοσίου όσο και από το σύνολο των κοινωνικών εταίρων. Στην προσπάθεια για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας του δημόσιου τομέα, ιδιαίτερα χρήσιμη μπορεί να αποδειχθεί η χρήση της πληροφορικής σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης, καθώς και μεθόδων σύγχρονης διαχείρισης.

- Στην ενίσχυση της Περιφέρειας, η οποία παρουσιάζει σημαντική υστέρηση, σε σχέση με το περισσότερο ανεπτυγμένο κέντρο και στην ισορροπημένη κατανομή της οικονομικής δραστηριότητας. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη του στόχου αυτού αποτελεί ο αποτελεσματικός συντονισμός της κεντρικής με τις τοπικές διοικήσεις.
- Στη βελτίωση της ποιότητας του κανονιστικού πλαισίου, με έμφαση στην προώθηση της διαφάνειας και την πάταξη της πολυνομίας. Είναι αναγκαία μια υπεύθυνη προσέγγιση του ζητήματος από την κεντρική διοίκηση, η οποία θα αξιολογεί τόσο την ποιότητα του κανονιστικού πλαισίου, όσο και τις επιπτώσεις των προωθούμενων αλλαγών, προκειμένου να προλαμβάνει τυχόν αρνητικές βραχυπρόθεσμες συνέπειές τους. Παράλληλα, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη σωστή κωδικοποίηση του κανονιστικού πλαισίου, στην κατάργηση των περιττών ρυθμίσεων και στην ενημέρωση όλων των ενδιαφερομένων φορέων.

Η ενδιάμεση επανεξέταση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας το Μάρτιο από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα θέσει τους βασικούς άξονες προτεραιότητας τόσο σε κοινοτικό όσο και εθνικό επίπεδο. Είναι σαφές ότι για αποτελεσματικότερη εφαρμογή τους, απαιτείται η καλύτερη διακυβέρνηση της διαδικασίας της Λισσαβώνας και η συντονισμένη υλοποίηση των στόχων της. Σε εθνικό επίπεδο, παράλληλα με τις εργασίες του Εθνικού Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης, έχει δρομολογηθεί η σύνταξη Εθνικού Σχεδίου Δράσης και ο αποτελεσματικός συντονισμός για την εφαρμογή της Στρατηγικής, υπό την ευθύνη του Οικονομικού Γραφείου του Πρωθυπουργού.

Βιώσιμη Ανάπτυξη και Κοινωνική Συνοχή

Η υιοθέτηση των μέτρων, τα οποία θα κριθούν κατάλληλα για την εξυπηρέτηση των προαναφερθέντων στόχων, πρέπει πάντοτε να είναι προσανατολισμένη προς την εξασφάλιση βιώσιμης ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής. Πρακτικά, αυτό σημαίνει καταρχήν πως είναι απαραίτητο να ενισχυθούν όλες εκείνες οι δράσεις που αποσκοπούν στην ανταγωνιστικότητα μακροπρόθεσμα, όπως η ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας, της έρευνας και της τεχνολογίας. Επίσης, κατά τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης, είναι αναγκαίο να συνεκτιμάται και ο

περιβαλλοντικός παράγοντας, αφού η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος πρέπει να αποτελεί βασική προτεραιότητα.

Παράλληλα, πρέπει να δοθεί έμφαση στη συμμετοχή όλων των πολιτών στην ανάπτυξη και στην άρση των συνθηκών που δημιουργούν κοινωνικό αποκλεισμό. Η επίτευξη των οικονομικών στόχων της Λισσαβώνας από μόνη της δεν αρκεί για την ανάπτυξη. Ούτε είναι αρκετή η ενίσχυση της Έρευνας και της Τεχνολογίας, αν τα θετικά αποτελέσματά της δεν μπορούν να διαχυθούν στο σύνολο των Ευρωπαίων πολιτών. Για την επίτευξη της πραγματικής ευημερίας, είναι αναγκαία η προσήλωση στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Πρότυπο και στην αειφορία.

Ειδικότερα, οι δράσεις προς την κατεύθυνση της επίτευξης των παραπάνω στόχων μπορούν να εξειδικευτούν στις εξής **πολιτικές**:

- **Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας.** Αυτή μπορεί να επιτευχθεί μέσω:
 - (α) της χρηματοδότησης επιχειρήσεων όλων των κλάδων για την υιοθέτηση καινοτομικών πρακτικών και διαδικασιών,
 - (β) της προώθησης της επιχειρηματικής παιδείας σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης,
 - (γ) της στοχευμένης ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας (σε ομάδες πληθυσμού όπως, για παράδειγμα, οι νέοι, οι γυναίκες και τα άτομα με αναπηρίες),
 - (δ) της ανάπτυξης κοινωνικής και περιβαλλοντικής επιχειρηματικότητας,
 - (ε) της μείωσης των διοικητικών φραγμών (εθνικών και διακρατικών) για τις επιχειρήσεις.
- Δημιουργία **ομπρέλας ανταγωνιστικότητας**, μέσω του ελέγχου των επιπτώσεων κάθε νέου νόμου ή γενικότερα πολιτικού μέτρου στην ανταγωνιστικότητα της χώρας.
- Βελτίωση της **νομοθεσίας** για τις επιχειρήσεις και αξιολόγηση των επιπτώσεών της στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.
- Προώθηση της **Έρευνας και της Τεχνολογίας**, με:
 - (α) τη δημιουργία και τη στήριξη Περιφερειακών Πόλων Καινοτομίας,
 - (β) την παροχή κινήτρων στις επιχειρήσεις για την πραγματοποίηση διεθνών συνεργασιών,

(γ) την επέκταση της χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, όπως τα ευρυζωνικά δίκτυα.

- Ενίσχυση της **καινοτομίας**, δίνοντας έμφαση στις νέες επιχειρηματικές ιδέες και στη βελτίωση των συνθηκών για επενδύσεις σε τομείς έντασης γνώσης και τεχνολογίας. Η παραγωγή νέων προϊόντων και η δημιουργία νέων αγορών παράγει πλούτο και δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας.
- Ανάπτυξη των **υποδομών**:

(α) δημιουργία υποδομών κυρίως σε περιφερειακό επίπεδο,

(β) ενίσχυση επενδύσεων στον κλάδο της ενέργειας όπως επενδύσεις σε φυσικό αέριο και Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

- Πραγματοποίηση επενδύσεων στο **ανθρώπινο κεφάλαιο**. Αυτές περιλαμβάνουν:

(α) την αύξηση των πόρων που διατίθενται για την εκπαίδευση και την κατάρτιση,

(β) τη βελτίωση συνθηκών εργασίας, για την προώθηση της απασχόλησης.

Προτάσεις για συγκεκριμένα μέτρα στον τομέα ενίσχυσης του ανταγωνισμού

Περισσότερο συγκεκριμένα, οι κύριες επιλογές στον τομέα της ενίσχυσης του υγιούς ανταγωνισμού είναι οι ακόλουθες¹:

- Ενίσχυση της ποιότητας του κανονιστικού πλαισίου και προώθηση εργαλείων κανονιστικού ελέγχου ποιότητας σε όλη τη διοίκηση.
- Βελτίωση της διαφάνειας του κανονιστικού πλαισίου:
 - Υποχρεωτική και συστηματική διαβούλευση με όλους τους φορείς,
 - Επικοινωνία με όλους τους ενδιαφερόμενους και τον πολίτη,
 - Κωδικοποίηση του κανονιστικού πλαισίου.
- Άρση των διοικητικών εμποδίων για τις επιχειρήσεις.
- Καταπολέμηση του «πληθωρισμού» κανονιστικών διατάξεων και πάταξη της πολυνομίας:

¹ Οι συγγραφείς της έκθεσης επιθυμούν να εκφράσουν ευχαριστίες στον κ. Γιώργο Κυριαζή, στέλεχος της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για την εισήγησή του σχετικά με τις αιτίες της χαμηλής ανταγωνιστικότητας της Ελλάδος και τις προτάσεις του για τις προτεραιότητες και επιλογές για τη χώρα μας. Το τμήμα αυτό της έκθεσης αντλεί από την εισήγηση αυτή.

- Ανάπτυξη κυλιόμενου, συστηματικού μηχανισμού για την αξιολόγηση υπαρχόντων νόμων και κανονισμών.
- Βελτίωση συντονισμού κεντρικής με τοπικές διοικήσεις:
 - Σαφείς αρμοδιότητες για το κάθε επίπεδο βάσει της αρχής της επικουρικότητας,
 - Παροχή των αναγκαίων πόρων στο αρμόδιο επίπεδο,
 - Ανάπτυξη των δυνατοτήτων διαχείρισης σε όλα τα επίπεδα,
 - Βελτίωση των συνθηκών εργασίας στο δημόσιο τομέα.
- Ενίσχυση της Επιτροπής Ανταγωνισμού:
 - Περισσότεροι πόροι,
 - Ισχυροποίηση της ανεξαρτησίας της Επιτροπής,
 - Καλύτερος / εντονότερος έλεγχος συγκεντρώσεων,
 - Καταστολή παρανόμων οριζοντίων καρτέλ και καταχρήσεων δεσπόζουσας θέσης,
 - Μεγαλύτερη δυνατότητα παρέμβασης της Αρχής στον κυβερνητικό σχεδιασμό (advocacy) και το πρόγραμμα περιορισμού των μονοπωλίων,
 - Συστηματική εξέταση όλων των θεμάτων πρόσβασης στην αγορά.
- Ενίσχυση του ανοίγματος των αγορών μέσω της:
 - Ελάττωσης των διακρίσεων τόσο στο κανονιστικό πλαίσιο όσο και στην εφαρμογή του,
 - Χρήσης διεθνών προτύπων και κανονισμών.
- Ενσωμάτωση των κοινοτικών Οδηγιών στο εθνικό δίκαιο με στόχο την ολοκλήρωση της κοινής αγοράς.

Τελικά Συμπεράσματα

Η Στρατηγική της Λισσαβώνας περιλαμβάνει ορισμένες κατευθύνσεις, οι οποίες κρίνονται ως καθοριστικές για την ανταγωνιστικότητα και προς τις οποίες τα κράτη μέλη καλούνται να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα. Οι σχετικές προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι γενικές και, σε ορισμένες περιπτώσεις, φαίνεται να είναι δύσκολα εφαρμόσιμες στο περίπλοκο κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον πολλών κρατών μελών. Επίσης, το επίπεδο των τεθέντων στόχων, όπως ποσοτικοποιούνται από τους αντίστοιχους δείκτες, είναι γενικά πολύ υψηλό και σήμερα, πέντε χρόνια μετά την έναρξη της εφαρμογής της Στρατηγικής, η επίτευξή τους φαντάζει για ορισμένους ανέφικτη.

Είναι γεγονός και αναγνωρίζεται και από την Έκθεση Κοκ πως η Ατζέντα της Λισσαβώνας απαιτεί συμβιβασμό μεταξύ διαφορετικών τάσεων και προσανατολισμών, συχνά αντιτιθέμενων. Παρόλα αυτά, η εφαρμογή της λειτούργησε και λειτουργεί ως ένας μηχανισμός προσανατολισμού και συντονισμού των ευρωπαϊκών χωρών προς κοινές κατευθύνσεις και στόχους και, από την άποψη αυτή, η προσφορά της είναι πολύ σημαντική.

Ακούγεται συχνά πως η πορεία της ευρωπαϊκής οικονομίας από το 2000, οπότε διαμορφώθηκε η Στρατηγική της Λισσαβώνας, και μέχρι σήμερα, παρουσιάζει σχετική στασιμότητα. Η αλήθεια είναι πως υπήρξαν δυσκολίες στην εφαρμογή της Στρατηγικής και επανειλημμένη μετάθεση προτεραιοτήτων. Ωστόσο, δεν μπορεί να αγνοηθεί πως, κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, συνέβησαν σημαντικότερα γεγονότα, όπως η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος, η εφαρμογή νέας μεθόδου διαπραγμάτευσης των Συνθηκών –Συντακτική Συνέλευση-, η επανένωση της ηπείρου μέσω της διεύρυνσης, η προώθηση της Κοινής Πολιτικής Άμυνας και Ασφάλειας και η εδραίωση των βάσεων για έναν ενιαίο χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

Επιπρόσθετα, δεν μπορεί να παραγνωριστεί η πρόοδος σε ορισμένους τομείς άμεσα συνδεδεμένους με τη Στρατηγική της Λισσαβώνας. Τα παραδείγματα είναι πολλά: η μεταρρύθμιση των οργάνων και των μηχανισμών της πολιτικής ανταγωνισμού, η έγκριση των αρχών για τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, ο ορισμός των ευρωπαϊκών δικτύων και η εγκατάσταση ευρωπαϊκών οικονομικών οργάνων, ο εκσυγχρονισμός του δικαίου των εταιρειών, το άνοιγμα της αγοράς και των τηλεπικοινωνιών και η μερική απελευθέρωση των αγορών ενέργειας και σιδηροδρομικών μεταφορών.

Η γενικότητα των προτάσεων της Στρατηγικής της Λισσαβώνας ή η δυσκολία εφαρμογής τους δεν πρέπει να δρουν αποτρεπτικά για την υιοθέτησή τους από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών. Οι παράγοντες που επισημαίνονται ως καίριοι για την εφαρμογή της Στρατηγικής επηρεάζουν καθοριστικά την ανταγωνιστικότητα των εθνικών οικονομιών και της ευρωπαϊκής οικονομίας και είναι απόλυτα αναγκαίο να επιταχυνθεί η διαδικασία για τη μετατροπή των προτάσεων σε συγκεκριμένα μέτρα δράσης και την ενσωμάτωσή τους στις εθνικές πολιτικές. Ιδιαίτερα δε αποτελεί αναγκαιότητα, κατά το σχεδιασμό των εθνικών αναπτυξιακών προγραμμάτων και τη χάραξη των εθνικών αναπτυξιακών στρατηγικών, να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις προτάσεις αυτές.

Ο στόχος της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της χώρας μας, ειδικότερα, δεν μπορεί πια να καταγράφεται σαν ευχολόγιο. Στο πλαίσιο αυτού του στόχου κινείται και η αναβάθμιση του Εθνικού Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης και η διεύρυνση της σύνθεσης και των αρμοδιοτήτων του. Προϋποθέσεις για την επίτευξη του στόχου αυτού αποτελούν η καλύτερη δυνατή εκτίμηση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουμε και η αποτελεσματικότερη δυνατή αξιοποίηση των συγκριτικών μας πλεονεκτημάτων. Στην προσπάθεια αυτή, δεν πρέπει να αγνοείται η ανάγκη για τη διατήρηση ισορροπίας μεταξύ της κοινωνικής και της οικονομικής διάστασης της ακολουθούμενης πολιτικής. Απαιτείται δέσμευση, συγκρότηση, συντονισμός, προγραμματισμός και συστηματική δουλειά. Γι αυτό το σκοπό δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη της Περιφέρειας, την αύξηση της απασχόλησης και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, με γνώμονα την κοινωνική συνοχή και την προστασία του περιβάλλοντος.